

ZBIERKA

**STANOVÍSK NAJVYŠŠIEHO SÚDU
A ROZHODNUTÍ SÚDOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

6/2015

OBSAH

Stanoviská a rozhodnutia vo veciach občianskoprávných

71. *Právo Európskej únie – nepripustnosť retroaktivity, uplatnenie nároku na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla*
Pri posudzovaní splnenia hmotnoprávných podmienok pre priznanie náhrady škody na zdraví, ku ktorej došlo pri dopravnej nehode v čase pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, nemožno aplikovať právo Európskej únie.
Uplatnením nároku poškodeného proti poisťovateľovi (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov) nedochádza zároveň k uplatneniu nároku poškodeného na náhradu škody proti škodcovi.
 (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2014 sp. zn. 2 MCdo 9/2013)3
72. *Podnájom bytu*
Sama skutočnosť, že nájomníčka bytu umožnila v byte bývať ďalšej osobe, neznamená, že medzi nimi došlo konkludentne k uzatvoreniu zmluvy o podnájme bytu (§ 719 Občianskeho zákonníka).
 (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. októbra 2014 sp. zn. 5 Cdo 199/2013)6
73. *Oprávnenosť držby – zmluva, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom*
Oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok).
 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 4 Cdo 283/2009)8
74. *Oprávnenosť držby – zmluva, ktorá nebola vyhotovená v písomnej forme*
Oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme.
 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2015 sp. zn. 4 Cdo 361/2012)11
75. *Zásah do osobnosti nepravdivou informáciou poskytnutou hovorcom ústredného orgánu štátnej správy*
V konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby, do ktorej bolo zasiahnuté nepravdivou informáciou poskytnutou médiám hovorcom ústredného orgánu štátnej správy, je pasívne vecne legitimovaný ústredný orgán štátnej správy, ktorého je hovorcom, nie Slovenská republika.
 (Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2014 sp. zn. 7 Cdo 126/2013)14
76. *Možnosť uspokojenia pohľadávky veriteľa voči jednému z manželov z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov*
Pohľadávka veriteľa voči manželovi, ktorá vznikla za trvania jeho skoršieho manželstva, nemôže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý bol nadobudnutý za trvania jeho neskoršieho manželstva.
 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. novembra 2010 sp. zn. 3 Cdo 8/2010)16
77. *Rozhodcovský rozsudok - prekážka veci právoplatne rozhodnutej pre občianske súdne konanie*
Neplatná rozhodcovská doložka nemôže založiť právomoc rozhodcovského súdu, preto ním vydaný rozhodcovský rozsudok nepredstavuje prekážku veci právoplatne rozhodnutej pre občianskoprávne konanie o určenie neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy.
 (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2015 sp. zn. 3 Cdo 27/2011)19
78. *Zastavenie exekúcie v prípade, keď oprávnený namiesto vylúčeného exekútora nenavrhol iného exekútora*
Ak oprávnený napriek výzve exekučného súdu, aby navrhol súdneho exekútora, ktorý má pokračovať vo vykonávaní exekúcie (§ 30 ods. 11 Exekučného poriadku), zostane nečinný a namiesto súdneho exekútora vylúčeného z vykonávania exekúcie (§ 30 ods. 1 Exekučného poriadku) nenavrhol žiadneho exekútora, súd exekúciu zastaví podľa § 57 ods. 2 Exekučného poriadku.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. marca 2015 sp. zn. 3 ECdo 166/2014)22

79. *Prehodnotenie záverov exekučného súdu, ku ktorým došiel pred udelením poverenia na vykonanie exekúcie*

Pokiaľ exekučný súd prehodnotil svoje skoršie právne závery o vykonateľnosti notárskej zápisnice, ku ktorým už raz došiel pri postupe podľa § 44 Exekučného poriadku a ktoré vyjadril udelením poverenia na vykonanie exekúcie, prehodnotenie záverov však neuskutočnil v rámci procesného postupu nasledujúceho v neskoršej fáze exekučného konania, ale opäť pri aplikácii § 44 Exekučného poriadku, ktorú tentoraz zavŕšil zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie na podklade identickej notárskej zápisnice, konal v rozpore so zákonom a svojím postupom odňal oprávnenému možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2014).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. februára 2015 sp. zn. 3 ECdo 236/2014)24

80. *Tarifná odmena advokáta v konaní o vylúčení veci z exekúcie*

V konaní o vylúčení veci z exekúcie ide o odstránenie právnej neistoty v tom, či exekúciou neprekáža také právo tretej osoby, ktoré nepripúšťa výkon exekučného titulu. Cena veci, o vylúčení z exekúcie ktorej ide, nemá v takom konaní určujúci význam; základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu (§ 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. januára 2015 sp. zn. 8 MCdo 2/2014)27

81. *Nezaplatenie súdneho poplatku - zastavenie európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu*

Skutočnosť, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu, neupravuje možnosť zastavenia konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, neznamená, že konanie nemožno zastaviť, ak poplatník nezaplatí súdny poplatok za návrh na začatie konania (§ 10 ods. 1 zákona č. 71/1991 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2015 sp. zn. 4 Cdo 227/2014)29

71. ROZHODNUTIE

Pri posudzovaní splnenia hmotnoprávných podmienok pre priznanie náhrady škody na zdraví, ku ktorej došlo pri dopravnej nehode v čase pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie, nemožno aplikovať právo Európskej únie.

Uplatnením nároku poškodeného proti poisťovateľovi (§ 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov) nedochádza zároveň k uplatneniu nároku poškodeného na náhradu škody proti škodcovi.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2014 sp. zn. 2 MCdo 9/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 11. marca 2011 č. k. 12 C 74/2005-334 uložil odporkyňi 1/ povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 140 998,31 € a náhradu trov konania. Rovnako ju zaviazal na náhradu trov štátu. Návrh voči odporkyňi 1/ vo zvyšku zamietol. Návrh voči odporcovi 2/ v celom rozsahu zamietol a nepriznal mu náhradu trov konania. Návrhu na začatie konanie voči odporkyňi 1/ čiastočne vyhovel s odôvodnením, že navrhovateľ sa dôvodne domáha zvýšenej náhrady bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Pri rozhodovaní o rozsahu náhrad ale zohľadnil spoluzavinenie navrhovateľa a to, čo už odporkyňou 1/ bolo dobrovoľne plnené. Návrh voči odporcovi 2/ zamietol preto, lebo uplatnil námietku premlčania navrhovateľovho práva. O tom, kto za škodu zodpovedá, sa navrhovateľ dozvedel 26. novembra 2003, kedy bol odporca 2/ rozsudkom prvoinštančného súdu v Savare č. M 1238/03 uznaný vinným, že pri vedení vozidla pod vplyvom alkoholu 14. júla 2002 zapríčinil navrhovateľovi zranenia na celom tele. Najneskôr sa však o tom dozvedel 6. decembra 2004, kedy vypracoval svoj pôvodný návrh. Navrhovateľ uplatnil svoj nárok na náhradu škody na zdraví na súde voči odporcovi 2/ až dňa 7. novembra 2008, teda po uplynutí zákonnej dvojročnej premlčacej lehoty.

Krajský súd v Bratislave na odvolania navrhovateľa a odporkyne 1/ rozsudkom z 24. mája 2012 sp. zn. 3 Co 275/2011 rozsudok súdu prvého stupňa v časti o povinnosti odporkyne 1/ zaplatiť navrhovateľovi sumu 79 018,62 € titulom sťaženia spoločenského uplatnenia a v časti, ktorou zamietol návrh vo zvyšku voči odporkyňi 1/, ako aj v časti, ktorou zamietol návrh voči odporcovi 2/, potvrdil. Rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa zaplata 61 979,49 € titulom bolestného a náhrady zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava I rozsudkom zo 16. novembra 2012 č. k. 12 C 74/2005-451 zaviazal odporkyňu 1/ zaplatiť navrhovateľovi náhradu bolestného 61 979,49 € a trov konania 18 954,84 €. Odporkyňu 1/ zároveň zaviazal zaplatiť na účet Okresného súdu Bratislava I súdny poplatok a náhradu trov štátu.

Proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I z 11. marca 2011 č. k. 12 C 74/2005-334 v časti, v ktorej súd návrh voči odporkyňi 1/ vo zvyšku zamietol, a ktorou zamietol návrh voči odporcovi 2/, a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. mája 2012 sp. zn. 3 Co 275/2011 vo výrokoch, ktorými rozsudok súdu prvého stupňa v uvedených častiach potvrdil, podal generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie (ďalej len „generálny prokurátor“). Navrhol napadnuté rozhodnutia v uvedených častiach zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Okrem správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu o bolestnom namietal tiež, že sudy nesprávne postupovali, lebo na vec aplikovali § 415 a § 441 Občianskeho zákonníka. Tým porušili cieľ smernice č. 90/232/EHS, ktorá zakazuje aplikáciu ustanovení vylučujúcich z poistného krytia cestujúceho, ktorý vedel alebo mal vedieť, že vodič vozidla bol v čase nehody pod vplyvom alkoholu. Konštatoval, že nemožno dávať na rovnakú úroveň (na jednej strane) zodpovednosť vodiča, ktorý viedol motorové vozidlo pod vplyvom alkoholu, pričom vedel, že po požití alkoholu bude viesť motorové vozidlo a rovnako musel mať vedomosť, že môže tak ohroziť seba, spolujazdcov ako aj iných účastníkov cestnej premávky a (na druhej strane) zodpovednosť spolujazdca, ktorý síce požil alkohol a sadol do motorového vozidla ako spolujazdec, avšak ktorý týmto svojim konaním neporušil žiadne zákonné ustanovenia o premávke na pozemných komunikáciách. Rovnako nebola naplnená požiadavka zavinenia poškodeného ako základného predpokladu pre aplikáciu § 441 Občianskeho zákonníka. Generálny prokurátor napokon namietal, že sudy nesprávne posúdili aj otázku premlčania nároku voči odporcovi 2/, pričom porušili ustanovenia zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom

zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“), lebo nie je možné, aby bolo právo navrhovateľa premlčané voči škodcovi, keď bolo riadne a včas uplatnené voči poisťovateľovi. Ak zákonodarca umožnil poškodenému zmysle § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi, nie je možné, aby sa navrhovateľ realizáciou svojho práva ocitol v horšom právnom postavení, ako keby si nárok uplatňoval priamo voči škodcovi. Ak sa v zmysle § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi uplatní rovnaká úprava ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila, je potrebné uvedené ustanovenie aplikovať analogicky aj na opačný prípad. Uplatnením nároku voči poisťovateľovi sa považuje nárok za uplatnený priamo voči škodcovi.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) v určenej lehote (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiam, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté rozhodnutia bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadnemu dovolaniu nemožno vyhovieť.

Najvyšší súd dospel k záveru, že generálny prokurátor nenáležite namieta, že súdy neprihliadli na právnu úpravu Európskej únie, a to najmä na smernice Rady č. 90/232/EHS a č. 2005/14/ES.

K základným princípom vymedzujúcim kategóriu právneho štátu patrí princíp ochrany dôvery občanov v právo a s tým súvisiaci princíp zákazu spätnej účinnosti (retroaktivity) právnych noriem. Akcent kladený na zákaz retroaktivity právnych noriem ako na jeden zo základných prvkov právneho štátu pramení z požiadavky právnej istoty. Zákaz retroaktivity spočíva v tom, že podľa súčasnej právnej normy zásadne nie je možné posúdiť ľudské správanie, právne skutočnosti alebo právne vzťahy, ktoré sa uskutočnili skôr, než právna norma nadobudla účinnosť. Tento zákaz súvisí i s funkciou právnych noriem, ktoré svojim adresátom ukladajú, ako sa majú správať po ich účinnosti, a preto zásadne platí len do budúcnosti. Retroaktivita má totiž za následok, že v čase, keď subjekt právne významne koná nemôže vedieť, aké právne dôsledky jeho správania vyvolá podľa budúceho retroaktívneho právneho predpisu.

Problematiky zákazu retroaktivity právnych noriem sa dotkol už Ústavný súd ČSFR vo svojom náleze z 10. decembra 1992 sp. zn. Pl. ÚS 78/92 (pozri Zbierka uznesení a nálezov Ústavného súdu ČSFR, 1992, č. 15), v ktorom uviedol, že princípy právneho štátu vyžadujú pri každom možnom prípade retroaktivity jej výslovné vyjadrenie v ústave alebo v zákone s cieľom vylúčiť možnosť retroaktívnej interpretácie zákona a zároveň vyžadujú v zákone vyriešiť s retroaktivitou späté dôsledky tak, aby nadobudnuté práva boli riadne chránené. Neprípustnosť retroaktivity a retroaktívneho výkladu právnych noriem zdôraznil Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze PL. ÚS 16/95, podľa ktorého k znakom právneho štátu neoddeliteľne patrí princíp právnej istoty a ochrany dôvery občana v právo; tento postup zahŕňa zákaz retroaktivity právnych noriem, resp. ich retroaktívneho výkladu.

Rovnako sa ani právo Európskej únie (ďalej len „EÚ“) neaplikuje retroaktívne, teda pokiaľ to jasne nevyplýva z výslovného ustanovenia (príslušnej právnej normy EÚ), ktoré by tvrdilo opak. Nová hmotnoprávna úprava práva EÚ sa všeobecne neaplikuje na situácie, ktoré nastali pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy. Súdny dvor EÚ preto v tomto ohľade zakazuje, aby nová právna úprava založila svoje právne účinky pre obdobie pred svojou vlastnou publikáciou (porovnaj napr. rozsudok z 25. januára 1979, Racke, 98/78, Recueil, s. 69, bod 20; rozsudok z 25. januára 1979, Decker, 99/78, Recueil, s. 101, bod 3; rozsudok z 29. apríla 2004, Sudholz, C-17/01, Recueil, s. I-4243, bod 33).

Na posudzovanie právnych skutočností z hľadiska hmotného práva sa aplikujú právne normy platné a účinné v čase, keď k posudzovaným právnym skutočnostiam došlo. Právo EÚ je na území členského štátu účinné okamžite od jeho pristúpenia k EÚ. Slovenská republika vstúpila do EÚ 1. mája 2004. Od tohto vstupu zabezpečuje plnenie záväzkov vyplývajúcich z práva ES/EÚ prostredníctvom jeho aplikácie slovenskými súdmi a ďalšími orgánmi aplikácie práva.

V súdnej veci k dopravnej nehode došlo 14. júla 2002. Súdy nižšieho stupňa preto boli povinné pri rozhodovaní o nároku navrhovateľa voči odporcom skúmať hmotnoprávne podmienky pre priznanie náhrady škody na zdraví v zmysle právnej úpravy platnej a účinnej na území Slovenskej republiky k 14. júlu 2002. Neopodstatnená je preto námietka generálneho prokurátora, že súdy pri rozhodovaní neprihliadli na právnu úpravu EÚ; právo EÚ v čase posudzovanej právnej skutočnosti nebolo na území Slovenskej republiky platné a

účinné. Navyše, smernica Rady č. 2005/14/ES nadobudla účinnosť až 11. júna 2005. Aj preto ju nemožno aplikovať na posudzovanie právnej skutočnosti, ktorá nastala 14. júla 2002. Treba dodať, že z predmetných smerníc nevyplýva, že by bola pripustená ich retroaktívna aplikácia.

Generálny prokurátor neopodstatnene namietal aj nesprávne právne posúdenie otázky premlčania práva voči odporcovi 2/ ako aj porušenie ustanovenia § 15 zákona č. 381/2001 Z.z. prvostupňovým a odvolacím súdom. Zastáva názor, že ak bol nárok navrhovateľa včas uplatnený voči poisťovateľovi, treba ho považovať za včas uplatnený aj voči samotnému škodcovi.

V zmysle ustanovenia § 15 ods. 1 a 2 zákona č. 381/2001 Z.z. náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať. Na premlčanie práva na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava ako na premlčanie práva proti osobe, ktorá škodu spôsobila.

V povinnom zmluvnom poistení platí zásada, že poškodený môže náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla požadovať buď od poisteného škodcu, alebo od poisťovateľa (priamy nárok), pričom sa na premlčanie práva na náhradu škody proti poisťovateľovi vzťahuje rovnaká právna úprava ako na premlčanie práva voči škodcovi. Poisťovateľ má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Napriek tomu tieto dva nároky na náhradu škody nemožno stotožňovať, a to ani vo vzťahu k posúdeniu otázky premlčania. Ide o situáciu, keď jeden subjekt má nárok na to isté plnenie od dvoch subjektov, pričom proti každému z nich z iného právneho dôvodu; proti škodcovi ide o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho poisťovateľovi ide o osobitné právo na plnenie založené všeobecne záväzným právnym predpisom (§ 15 zákona č. 381/2001 Z.z.). Postavenie škodcu a jeho poisťovateľa voči poškodenému je v takom prípade v istom zmysle obdobné postaveniu dlžníka a ručiteľa voči veriteľovi, t. j. že ide o dva záväzky zaplatiť veriteľovi ten istý dlh, pričom veriteľ nemôže dostať to isté plnenie dvakrát.

V preskúmvanej veci mal preto navrhovateľ možnosť uplatniť nárok na náhradu škody buď od odporkyne 1/, od odporcu 2/ alebo od oboch naraz, pričom začatie plynutia premlčacej doby sa u odporcov posudzuje osobitne. Tvrdenie generálneho prokurátora, že včasným uplatnením nároku u poisťovateľa je nárok včas uplatnený aj proti odporcovi 2/ ako škodcovi, nemá žiadnu zákonnú oporu, naopak, prieči sa ustanoveniu § 15 zákona č. 381/2001 Z.z., ktoré umožňuje poškodenému pri uplatnení si náhrady škody žalovať poisťovateľa alebo aj škodcu. Skutočnosť, že navrhovateľ neuplatnil svoj nárok na náhradu škody proti škodcovi včas, má za následok, že jeho nárok je voči nemu premlčaný. Generálny prokurátor preto aj z tohto hľadiska neopodstatnene namieta, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení.

Najvyšší súd z týchto dôvodov mimoriadne dovolanie zamietol ako nedôvodné (§ 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

72.
ROZHODNUTIE

Sama skutočnosť, že nájomníčka bytu umožnila v byte bývať ďalšej osobe, neznamená, že medzi nimi došlo konkludentne k uzatvoreniu zmluvy o podnájme bytu (§ 719 Občianskeho zákonníka).

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. októbra 2014 sp. zn. 5 Cdo 199/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Bratislava V rozsudkom z 10. mája 2010 č.k. 24 C 334/2009-65 zamietol návrh navrhovateľky na určenie neplatnosti výpovede nájomnej zmluvy z 26. júna 2009. Navrhovateľke uložil povinnosť do 15 dní vypratať a odovzdať odporcovi byt (konkretizovaný vo výroku rozsudku) bez zabezpečenia bytovej náhrady. Rozhodol tiež o trovách konania. Vychádzal z toho, že odporca (prenajímateľ a vlastník) označeného bytu vypovedal navrhovateľke (nájomníčke bytu) nájomnú zmluvu uzatvorenú 1. decembra 2006 s pôvodným prenajímateľom podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka. Dôvodom pre výpoveď bolo, že hrubo porušovala povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu tým, že prenechala byt do podnájmu inému. V byte bývala aj jej dcéra a v období posledného roka aj jej priateľ X. Z výpovedí svedkov súd prvého stupňa zistil, že títo v byte bývajú, žijú v spoločnej domácnosti, spoločne uhrádzajú aj výdavky na ich spoločné potreby. So zreteľom na toto zistenie dospel k právnomu záveru, že X. býva v byte ako podnájomník. Dôvod, ktorý bol uvedený vo výpovedi z nájmu bytu, teda v čase dania výpovede reálne existoval. Odporca dôvodne vypovedal nájom bytu a tento nájom navrhovateľke uplynutím výpovednej lehoty k 31. októbru 2009 zanikol. Súd prvého stupňa preto vyhovel aj návrhu odporcu na vypratanie predmetného bytu. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 20. septembra 2011 sp.zn. 8 Co 330/2010 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že výpoveď nájomnej zmluvy je neplatná. Návrh odporcu na vypratanie a odovzdanie bytu zamietol. Rozhodol tiež o trovách konania. V odôvodnení uviedol, že je nesprávny právny záver prvostupňového súdu, podľa ktorého bol v danom prípade založený právny vzťah podnájmu bytu (§ 719 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Právo užívať byt priznáva Občiansky zákonník v ustanovení § 688 okrem nájomcovi bytu aj osobám, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti. Pokiaľ X. so súhlasom navrhovateľky žil s ňou a jej dcérou v spoločnej domácnosti, bol oprávnený v byte bývať na základe odvodeného právneho vzťahu. Nešlo o podnájom. Odporca nemal preto dôvod vypovedať navrhovateľke nájom bytu s odôvodnením, že byt prenechala bez jeho súhlasu do podnájmu. Súd prvého stupňa - napriek tomu, že ide o rozdielne právne tituly užívania bytu - dôsledne nerozlišil prenechanie bytu (jeho časti) do podnájmu tretej osobe a spolužitie v spoločnej domácnosti, pričom ich súčasná existencia je zásadne vylúčená. Skutočnosť, že navrhovateľka prijala do bytu priateľa svojej dcéry ako ďalšiu osobu za účelom spolužitia s ňou v spoločnej domácnosti (hoci bez súhlasu odporcu ako prenajímateľa) nezakladá teda dôvod pre výpoveď nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1, 2 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Žiadal, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu a zamietol návrh na určenie neplatnosti výpovede nájomnej zmluvy, uložil navrhovateľke povinnosť predmetný byt vypratať bez nároku na zabezpečenie bytovej náhrady a súčasne jej uložil povinnosť zaplatiť trovy celého konania. Podľa názoru dovolateľa je nesprávny záver, že X. žil v spoločnej domácnosti s navrhovateľkou a jej dcérou. Sama navrhovateľka totiž čestným vyhlásením z 9. mája 2010 potvrdila, že X. žije v spoločnej domácnosti so svojou starou mamou. Spoločné uhrádzanie výdavkov na uspokojovanie spoločných potrieb ešte nezakladá spoločnú domácnosť. Odvolací súd zistené skutkové okolnosti nesprávne vyhodnotil tak, že nejde o podnájom bytu. Správne mal aplikovať § 719 Občianskeho zákonníka a pri rozhodovaní vychádzať z toho, že navrhovateľke bola (opodstatnene) daná výpoveď z nájmu bytu, lebo bez súhlasu odporcu dala časť bytu do podnájmu.

Navrhovateľka žiadala nedôvodné dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods.

1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods.1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je opodstatnené.

Dovolateľ namieta, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V zmysle § 685 ods. 1 Občianskeho zákonníka nájom bytu vzniká nájomnou zmluvou, ktorou prenajímateľ prenecháva nájomcovi za nájomné byt do užívania, a to buď na dobu určitú, alebo bez určenia doby užívania, nájomná zmluva spravidla obsahuje aj opis príslušenstva a opis stavu bytu. Nájom bytu je chránený, ak nedôjde k dohode, možno ho vypovedať len z dôvodov uvedených v zákone. V zmysle § 115 Občianskeho zákonníka domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby. V zmysle § 688 Občianskeho zákonníka nájomca bytu a osoby, ktoré žijú s nájomcom v spoločnej domácnosti, majú popri práve užívať byt aj právo užívať spoločné priestory a zariadenie domu, ako aj požívať plnenia, ktorých poskytovanie je spojené s užívaním bytu. V zmysle § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka prenajímateľ môže vypovedať nájom bytu, ak nájomca hrubo porušuje svoje povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu najmä tým, že nezaplatil nájomné alebo úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu za dlhší čas ako tri mesiace, alebo tým, že prenechal byt alebo jeho časť do podnájmu bez písomného súhlasu prenajímateľa. V zmysle § 711 ods. 2 Občianskeho zákonníka dôvod výpovede sa musí vo výpovedi skutkovo vymedziť tak, aby ho nebolo možné zameniť s iným dôvodom, inak je výpoveď neplatná. Dôvod výpovede nemožno dodatočne meniť.

Za dôvody pre vypovedanie nájmu bytu podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka nemožno spravidla považovať, že nájomca bez súhlasu prenajímateľa prijme do bytu ďalšiu osobu za účelom krátkodobej návštevy alebo za účelom spoluzitia s ňou v spoločnej domácnosti (Rč 7/1994).

V preskúmvanej veci nebolo sporné, že s navrhovateľkou v predmetnom byte žije trvale jej dcéra. Ich spoluzitie objektívne napĺňa všetky znaky spoločnej domácnosti a túto skutočnosť nemohol spochybniť ani odporca. Ak preto ako dôvod výpovede z nájmu byt uviedol hrubé porušenie povinností nájomníka, ktoré malo spočívať v tom, že v byte s navrhovateľkou bez súhlasu prenajímateľa býva jej dcéra ako podnájomníčka, ide o dôvod, ktorý bez ďalšieho skutkovo a právne neobstojí.

Prenajímateľ za porušenie povinností nájomníčky považoval aj to, že umožnila, aby v byte býval dcérin priateľ X. Zastával pri tom názor, že zo strany X. išlo o bývanie na základe podnájomného právneho vzťahu. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu ale skutočnosť, že X. sa so súhlasom nájomníčky občas zdržuje v jej byte, nezakladá bez ďalšieho vzťah podnájmu k bytu. Z vykonaného dokazovania bolo zrejmé, že X. nemal úmysel v predmetnom byte trvale bývať; býval v inom byte so svojou starou mamou. Uzatvorenie zmluvy o podnájme preukázané nebolo.

Odvolačný súd preto v danej veci rozhodol správne. Výpoveď z nájmu bytu, daná navrhovateľke podľa § 711 ods. 1 písm. d/ Občianskeho zákonníka nebola platná. Navrhovateľka bývala s dcérou ako členkou domácnosti, preto tento vzťah sám osebe vylučuje vznik podnájomníckeho vzťahu. Žiadne skutkové zistenie neumožňovalo prijať záver, že X. býva v byte ako podnájomník (§ 719 Občianskeho zákonníka). Obsah dovolania odporcu preto nebol spôsobilý spochybniť vecnú správnosť rozsudku odvolacieho súdu.

Keďže neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia a ani vady konania uvedené v § 237 O.s.p., najvyšší súd dovolanie odporcu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zamietol.

73. ROZHODNUTIE

Oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom v zmysle zákona č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 4 Cdo 283/2009)

Z odôvodnenia:

Žalobou podanou na Okresnom súde Žilina 7. apríla 2003 (po pripustení jej rozšírenia v priebehu konania) sa žalobcovia domáhali voči žalovaným určenia, že do dedičstva po poručiťovi X. (ďalej len „poručiťel“), zomrelom 9. mája 2002, patria pozemky v bezpodielovom spoluvlastníctve poručiťela a žalobkyne 1/, zapísané v katastri nehnuteľností pre katastrálne územie X na liste vlastníctva č. X ako parcela č. X – orná pôda vo výmere 1 091 m² a na liste vlastníctva č. X ako parcela č. X – orná pôda vo výmere 224 m² (ďalej len „pozemky“). V žalobe uviedli, že pozemky nadobudli poručiťel (právny predchodca žalobcov) s manželkou (žalobkyňou 1/) na základe kúpnej zmluvy z 29. júla 1971 s X., ktorou im menovaný odpredal reálne oddelenú časť pôvodnej pozemnoknižnej parcely č. X. zapísanej v pozemkovej knihe pre katastrálne územie X. vo vložke č. X. Od uzavretia kúpnej zmluvy užívali pozemky dobromyseľne a nerušene ako vlastné a vydržaním ku dňu účinnosti novely Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb.), vykonanej zákonom č. 509/1991 Zb., t. j. k 1. januáru 1992, nadobudli k nim vlastnícke právo.

Okresný súd Žilina rozsudkom zo 16. augusta 2006 č.k. 2 C 84/2003-234 žalobu zamietol a rozhodol aj o trovách konania. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že nebola preukázaná dobromyseľnosť poručiťela a žalobkyne 1/ ako jeden zo základných predpokladov pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Poukázal pritom na skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania, podľa ktorých žalobcami predložená listina nemala všetky náležitosti riadnej kúpnej zmluvy, nebola registrovaná a k predaju nebol daný ani súhlas príslušného národného výboru.

Krajský súd v Žiline ako súd odvolací na odvolanie žalobcov rozsudkom z 12. februára 2009 sp.zn. 10 Co 34/2007 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že určil, že pozemky boli ku dňu smrti X. v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobkyne 1/ a jej manžela X. Účastníkom nepriznal náhrada trov konania. Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že poručiťel a žalobkyňa 1/ splnili podmienky pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním k pozemkom k 1. januáru 1992, keďže bola preukázaná ich oprávnená, dlhodobá a nepretržitá držba od roku 1971. Aj keď kúpna zmluva nebola právne perfektná, bola skutočnosťou, od ktorej mohla byť odvodzovaná oprávnená držba. Pritom pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním nebola potrebná registrácia tejto zmluvy. Poukázal aj na ustanovenie § 130 ods. 1 veta druhá Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalovaní 1/ a 2/. Žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnili nesprávnym právnym posúdením veci. Namietali najmä nesprávnosť právneho záveru, že pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním nie je potrebné, aby zmluva, od ktorej sa odvíja dobromyseľnosť držiteľa a jeho presvedčenie, že mu vec patrí, bola registrovaná štátnym notárstvom.

Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu navrhli tento mimoriadny opravný prostriedok ako nedôvodný zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané proti právoplatnému rozsudku odvolacieho súdu oprávnenými osobami (účastníkmi konania) v zákonnej lehote (§ 240 ods. 1 O.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. možno dovolanie odôvodniť len niektorým alebo niektorými z dôvodov taxatívne v ňom určených. Z obsahu dovolania v predmetnej veci vyplýva, že dovolatelia uplatnili dovolacie dôvody podľa § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p., t. j. že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté tzv. inou vadou, a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav, ku ktorému môže dôjsť buď použitím iného právneho predpisu, než ktorý mal byť správne použitý, alebo síce aplikáciou správneho právneho predpisu, ale jeho nesprávnym výkladom, alebo nesprávnou aplikáciou správneho právneho predpisu na zistený skutkový stav.

V prejednávanej veci bolo zo skutkového hľadiska zistené, že porúčiteľ (právny predchodca žalobcov) a žalobkyňa 1/ sa ujali držby pozemkov v roku 1971 na základe písomne uzavretej zmluvy, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom.

Občiansky zákonník v znení platnom v čase vstupu porúčiteľa a žalobkyne do držby pozemkov nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním neupravoval. Možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva takýmto spôsobom bola zavedená až novelou vykonanou zákonom č. 131/1982 Zb., účinnou od 1. apríla 1983. Rozsah subjektov vydržania bol však obmedzený (vydržanie bolo obmedzené na občanov) a rovnako bol obmedzený aj rozsah predmetov vydržania, keď nebolo možné vydržať vlastnícke právo najmä k pozemkom. Novelou Občianskeho zákonníka vykonanou zákonom č. 509/1991 Zb. (účinnou od 1. januára 1992) boli tieto obmedzenia odstránené. V súvislosti s vydržaním vlastníckeho práva k pozemku predmetná novela umožnila započítanie nepretržitej držby vykonávanej aj pred 1. januárom 1992. Ak držiteľ pozemku (t.j. ten, kto s pozemkom nakladal ako s vlastným) spĺňal k 1. januáru 1992 podmienku nepretržitej držby trvajúcej po dobu desať rokov, a zároveň bol držiteľom oprávneným (t.j. bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu pozemok patrí), nadobudol k tomuto dňu vlastnícke právo k pozemku vydržaním.

Aj keď odvolací súd v preskúmvanej veci správne právne posúdil dôsledky zmeny právnej úpravy v otázke možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k pozemku vydržaním k 1. januáru 1992, predsa len s jeho právnym záverom o splnení jedného zo základných predpokladov vydržania (dobromyseľnej držby), sa nemožno stotožniť.

Podľa § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka oprávnený držiteľ sa stáva vlastníkom veci, ak ju má nepretržite v držbe po dobu troch rokov, ak ide o hnutelnosť, a po dobu desať rokov, ak ide o nehnuteľnosť. Takto nemožno nadobudnúť vlastníctvo k veciam, ktoré nemôžu byť predmetom vlastníctva, alebo k veciam, ktoré môžu byť len vo vlastníctve štátu alebo zákonom určených právnických osôb (§ 125 Občianskeho zákonníka). Podľa § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka držiteľom je ten, kto s vecou nakladá ako s vlastnou alebo kto vykonáva právo pre seba. Podľa § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným. Pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená.

Citované ustanovenie § 134 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vydržanie ako osobitný originálny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva. Ide o nadobudnutie vlastníckeho práva na základe inej skutočnosti ustanovenej zákonom. Vydržanie vlastníckeho práva je jeho nadobudnutie v dôsledku kvalifikovanej držby veci, vykonávanej po zákonom stanovenú dobu. Funkciou vydržania je umožniť nadobudnutie vlastníctva držiteľovi, ktorý vec dlhodobo ovláda v dobrej viere, že je jej vlastníkom, pričom táto dobrá viera (dobromyseľnosť) je podľa platnej úpravy daná „so zreteľom na všetky okolnosti“. V prípade, že zmluva je neplatná pre vadu, o ktorej nemohol nadobúdateľ pri zachovaní obvyklej opatrnosti vedieť, alebo ak tu výnimočne „nadobúdaci“ titul vôbec nie je a nadobúdateľ je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že tu takýto titul je, stane sa nadobúdateľ veci jej oprávneným držiteľom a pri splnení ďalších podmienok ju vydrží. Účelom vydržania je uviesť do súladu dlhodobý faktický stav so stavom právnym.

Okrem spôsobilého predmetu vydržania a spôsobilého subjektu vydržania základnými predpokladmi vydržania sú oprávnená držba a nepretržitosť tejto oprávnenej držby počas celej zákonom ustanovenej doby.

V zmysle § 129 ods. 1 a § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka oprávneným držiteľom je ten, kto nakladá s vecou ako s vlastnou a je so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný, že mu vec patrí. Dobromyseľnosť teda znamená, že držiteľ je ohľadne existencie svojho práva v omyle. Posúdenie, či držiteľ je alebo nie je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne, a nie iba zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) účastníka, a treba vždy brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno s ohľadom na

okolnosti a povahu daného prípadu od každého požadovať nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec patrí. O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedliteľný. Ospravedliteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo v neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Vzhľadom na všeobecne uznávanú zásadu ignorantia iuris non excusat (neznalosť zákona neospravedlňuje) nie je neospravedliteľný právny omyl držiteľa vychádzajúci z neznalosti jednoznačne formulovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka platného v dobe, kedy sa držiteľ ujal držby. Len výnimočne možno takýto omyl ospravedlniť, a to v prípadoch, keď znenie zákona je nejasné a pripúšťa rôzny výklad.

Pokiaľ v preskúmvanej veci sa porúčiteľ a žalobkyňa 1/ ujali v roku 1971 držby pozemkov na základe zmluvy o ich prevode, ktorá nebola registrovaná štátnym notárstvom, hoci zákon takúto registráciu vyžadoval, nemohli byť so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že sú ich vlastníckmi, aj keď subjektívne mohli byť o svojom vlastníctve presvedčení. Požiadavku, aby zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnej veci boli registrované štátnym notárstvom, bola v Občianskom zákonníku upravená celkom jasne. Jednoznačne bola vymedzená v ustanovení § 134 ods. 2 (v znení platnom do 31. decembra 1991) tak, že „ak sa nehnuteľná vec prevádza na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo účinnosťou zmluvy, pričom na jej účinnosť je potrebná registrácia štátnym notárstvom, ak nejde o prevod do socialistického vlastníctva“.

Vzhľadom na uvedené najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (v zmysle § 242 ods. 2 písm. c/ O.s.p. vo vzťahu ku všetkým žalovaným) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1 O.s.p. a contrario). V ďalšom konaní je právny názor najvyššieho súdu záväzný (§ 243d ods. 1 veta druhá O.s.p.).

74. ROZHODNUTIE

Oprávneným držiteľom nehnuteľnosti, ktorý je so zreteľom na všetky okolnosti добromyseľný o tom, že je jej vlastníkom, nemôže byť ten, kto do jej držby vstúpil za účinnosti Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 1991 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2015 sp. zn. 4 Cdo 361/2012)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Piešťany rozsudkom z 24. júna 2010 č.k. 7C 449/2008-157 určil, že žalobcovia 1/ a 2/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v katastrálnom území X. zapísanej na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X – záhrada vo výmere 505 m². V odôvodnení poukázal na § 127, § 128, § 130, § 199 a § 200 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991) a § 872 ods. 4, 5 a 6, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 a 3 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. januára 1992) a tiež na výsledky vykonaného dokazovania, ktoré preukázali, že žalobca 1/ a X. uzatvorili 8. apríla 1975 ústnu dohodu o prevode polovice pozemku. Vzhľadom na to, že žalobcovia od uvedeného dňa nehnuteľnosť užívali v dobrej viere, že sú jej vlastníkami, pričom ich užívanie nebolo nikým rušené, nadobudli ju dňom 8. apríla 1985 do vlastníctva právnym titulom vydržania.

Krajský súd v Trnave na odvolanie žalovaných rozsudkom z 27. septembra 2011 sp. zn. 10 Co 295/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol. Zmenu prvostupňového rozhodnutia odôvodnil tým, že v danom prípade bola uzatvorená ústna kúpna zmluva o prevode nehnuteľnosti napriek tomu, že Občiansky zákonník v § 46 ods. 1 a § 40 ods. 1 vyžadoval pre takúto zmluvu písomnú formu pod sankciou jej neplatnosti. Uvedené ustanovenie je pritom jasné a nepripúšťa možnosť iného výkladu. Účastníci tejto kúpnej zmluvy sa teda dopustili omylu, ku ktorému by nedošlo pri zachovaní obvyklej opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti daného prípadu od každého požadovať. Dopustili sa teda neospravedliteľného právneho omylu, ktorý je relevantný z hľadiska nadobudnutia vlastníctva vydržaním. Vzhľadom na to nemohli byť kupujúci добromyseľní v tom, že sú vlastníkami prevádzanej nehnuteľnosti.

Proti zmeňujúcemu výroku uvedeného rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/ a 2/. Žiadali napadnutý výrok zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedli, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázali na to, že § 132a ods. 1 Občianskeho zákonníka (účinný od 1. apríla 1983 do 31. decembra 1991), § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka (v znení od 1. januára 1992) a ani § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. januára 1992) žiadnym spôsobom nekonkretizujú tzv. nadobúdaci titul, nevyhnutný pre vydržanie. Občiansky zákonník len stanovuje, že vlastníkom sa stáva ten, kto je so zreteľom na „všetky okolnosti“ držiteľom добromyseľným v tom, že mu vec patrí. „Ústna dohoda“ zúčastnených strán je len zdanlivo nejasný pojem. Slovná dohoda, rovnako ako každá iná dohoda alebo zmluva spočíva v ponuke, jej prijatí a dohode o jej cene alebo protiplnení, ak nejde o plnenie bezodplatné. Ak je vôľa a úmysel účastníkov ústnej dohody jasný a smerujúci k prevodu vlastníctva určitej veci, tak niet dôvodu, aby takáto dohoda nebola považovaná za nadobúdaci titul. Oprávnená držba je predovšetkým výsledkom vzťahu medzi osobou, ktorá sa svojho vlastníckeho a dispozičného práva k určitej veci natrvalo vzdáva v prospech inej osoby za okolností, z ktorých možno objektívne usúdiť, že toto právo už nepatrí vlastníkovi, ale držiteľovi. A ak k takejto kvalite držby pribudne čas (desať rokov, pokiaľ ide o nehnuteľnosť), stáva sa takýto držiteľ veci zo zákona jej vlastníkom.

Žalovaní 1/ a 2/ žiadali nedôvodné dovolanie zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 a 2 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Dovolatelia tvrdiac, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, uplatnili dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

So zreteľom na skutkové a právne okolnosti, ktoré viedli k podaniu žaloby, ako aj s prihliadnutím na vyjadrenia žalobcov, obranu žalovaných, obsah rozhodnutia odvolacieho súdu a podstatu dovolacej argumentácie treba za ťažisko dovolacieho konania považovať riešenie otázky, či boli splnené predpoklady pre vydržanie vlastníctva nehnuteľnosti žalobcami.

Občiansky zákonník v znení platnom v čase vstupu žalobcov do držby pozemku (v roku 1975) nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním neupravoval. Možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva takýmto spôsobom bola zavedená až novelou vykonanou zákonom č. 131/1982 Zb., ktorá nadobudla účinnosť 1. apríla 1983. Rozsah subjektov vydržania bol však obmedzený (vydržanie bolo obmedzené na občany) a rovnako bol obmedzený aj rozsah predmetov vydržania (napríklad nebolo možné vydržať vlastnícke právo k pozemkom). Novelou Občianskeho zákonníka vykonanou zákonom č. 509/1991 Zb. účinnou od 1. januára 1992 boli tieto obmedzenia odstránené. Predmetná novela umožnila započítanie nepretržitej držby vykonávanej aj pred 1. januárom 1992. Ak držiteľ pozemku (t.j. ten, kto s pozemkom nakladal ako s vlastným) splňal k 1. januáru 1992 podmienku nepretržitej držby trvajúcej po dobu desať rokov a zároveň bol držiteľom oprávneným (t.j. bol so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu pozemok patrí), nadobudol k tomuto dňu vlastníctvo pozemku vydržaním.

Dobrá viera (ako predpoklad oprávnenej držby) je presvedčením nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si prisvojuje určitú vec. Iba samotná detencia k vydržaniu nestačí. Okolnosti, ktoré nasvedčujú v prospech záveru o existencii dobrej viery sú okolnosti týkajúce sa tiež právneho dôvodu nadobudnutia (titulu). Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí, treba posudzovať nielen zo subjektívnych predstáv držiteľa, ale i z objektívnych hľadísk viazucich sa k právnomu dôvodu (titulu), z ktorého sa odvodzuje vznik práva. Dobrá viera oprávneného držiteľa, ktorá je daná so zreteľom na všetky okolnosti, sa musí vzťahovať aj na titul, na základe ktorého mohlo držiteľovi vzniknúť vlastnícke právo. Tento titul nemusí byť vždy daný. Postačí, ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti v dobrej viere, že tu taký titul je. Nie je vylúčené, aby k vydržaniu vlastníckeho práva došlo na základe putatívneho právneho titulu. Je ale potrebné posúdiť, či držiteľ pri bežnej opatrnosti, ktorú možno vzhľadom na okolnosti a povahu prejednávaneho prípadu po každom vyžadovať, nemal po vydržaciu dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec alebo právo patrí. O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Pre účely prejednávanej veci treba osobitne zdôrazniť, že omyl držiteľa vychádzajúci z neznalosti alebo nedokonalkej znalosti celkom jednoznačného a zrozumiteľného ustanovenia zákona je právny omyl neospravedlniteľný (viď aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 3 Cdo 97/2009, 4 Cdo 283/2009, 5 Cdo 30/2010, 3 MCdo 7/2010, 3 MCdo 8/2010 a 6 MCdo 5/2010). Neznalosť jasného, zrozumiteľného a nesporného ustanovenia zákona neospravedlňuje – pri zachovaní obvyklej opatrnosti sa totiž predpokladá, že každý sa oboznámi so zákonnou úpravou právneho úkonu, ktorý má v úmysle urobiť.

Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať na všetky právne skutočnosti, ktoré majú za následok nadobudnutie veci alebo práva, ktorá je predmetom držby, teda aj na existenciu platnej zmluvy o prevode nehnuteľnosti. Pokiaľ niekto vstúpi do držby nehnuteľnosti po 1. apríli 1964 na základe zmluvy o prevode nehnuteľnosti, ktorá nebola uzatvorená v písomnej forme, nemôže byť so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu nehnuteľnosť patrí a v zmysle § 130 ods. 1 veta prvá Občianskeho zákonníka nemôže byť držiteľom oprávneným (viď rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 49/2010). Na základe ústnej zmluvy o jej prevode nemôže byť vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere, že je vlastníkom veci, i keď je subjektívne presvedčený, že takáto zmluva na originálne nadobudnutie vlastníckeho práva postačuje. Držba nehnuteľnosti opierajúca sa o ústnu zmluvu nemôže viesť k vydržaniu nehnuteľnosti (viď rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 137/2011).

V preskúmvanej veci žalobcovia nepreukázali, že so zreteľom na všetky okolnosti boli dobromyseľní, predovšetkým nepreukázali riadny vstup do držby. Samotné dlhodobé užívanie nehnuteľnosti, ani ich nerušené užívanie pre dobromyseľnosť nepostačuje.

Odvolací súd preto správne uzavrel, že žalobcovia nespĺnili jeden zo zákonných predpokladov vydržania – dobromyseľnosť držby.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že rozsudok odvolacieho súdu nespočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na to, že neboli zistené ani ďalšie dôvody uvedené v § 241 ods. 2 O.s.p., ktoré by mali za následok nesprávnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, najvyšší súd dovolanie žalobcov zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

75.
ROZHODNUTIE

V konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby, do ktorej bolo zasiahnuté nepravdivou informáciou poskytnutou médiám hovorcom ústredného orgánu štátnej správy, je pasívne vecne legitimovaný ústredný orgán štátnej správy, ktorého je hovorcom, nie Slovenská republika.

(Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2014 sp. zn. 7 Cdo 126/2013)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Prešov rozsudkom z 24. novembra 2010 č. k. 28 C 223/2009-166 uložil žalovanej Slovenskej republike povinnosť strpieť na svoje náklady uverejnenie ospravedlnenia sa žalobcovi v piatich masovokomunikačných prostriedkoch v znení: „Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky sa ospravedľuje Ing. X. za nepravdivé a pravdu skresľujúce výroky, ktoré odzneli z úst hovorcu Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky na tlačovej besede 6. septembra 2007“ a na účet žalobcu zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy 16 500 €. Námiety žalovanej týkajúce sa (o.i.) aj nedostatku pasívnej legitimácie považoval za nedôvodné.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 28. februára 2013 sp. zn. 12 Co 104/2012 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Dospel k záveru, že z prípadného porušenia povinností hovorcu Prezídia Policajného zboru je daná zodpovednosť priamo Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, nie Slovenskej republiky. Slovenská republika v danej veci nie je nositeľom zodpovednosti za konanie hovorcu Prezídia Policajného zboru, lebo za jeho činnosť zodpovedá Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako samostatný subjekt práv a povinností. Preto odvolací súd pre nedostatok pasívnej legitimácie žalobu zamietol.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol napadnuté rozhodnutie zmeniť a jeho žalobe v celom rozsahu vyhovieť, prípadne ho zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Trval na tom, že k porušeniu jeho osobnostných práv došlo v rámci informovania verejnosti o trestnom konaní podľa § 6 ods. 1 Trestného poriadku, počas trestného stíhania. Išlo teda o postup orgánu činného v trestnom konaní a hovorca Prezídia Policajného zboru nemohol konať v mene polície ako ústredného orgánu štátu – Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Podľa názoru dovolateľa je Slovenská republika v danom prípade nositeľom právnej povinnosti, ktorej sa vo svojej žalobe domáhal a v konaní je pasívne legitimovaná.

Žalovaná navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti rozsudku, ktorý možno napadnúť dovolaním (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

Je nepochybné, že informácia, ktorá mala vyvolať zásah do osobnostných práv žalobcu a ktorá odznela v masovokomunikačných prostriedkoch, pochádzala od hovorcu Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky.

Účastníkmi občianskoprávných vzťahov môžu byť tak fyzické osoby ako aj právnické osoby, ktorými sú osoby vymedzené v § 18 Občianskeho zákonníka, vrátane štátu.

Ustanovenie § 21 ods. 4 O.s.p. upravuje, kto je oprávnený konať pred súdom za štát. Takéto oprávnenie má štátny orgán, avšak iba v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi a právnická osoba, ktorú osobitný zákon splnomocňuje na zastupovanie pred súdom.

V občianskom súdnom konaní štát vystupuje spravidla v prípadoch, ktoré sa týkajú práv a povinností vyplývajúcich zo správy majetku štátu a vo veciach týkajúcich sa realizácie mocenských funkcií štátu. Jeho postavenie sa pritom rozlišuje podľa toho, či výkon týchto práv a povinností vykonáva sám vo vlastnom mene, alebo ich výkonom na základe právnej úpravy poveril iné subjekty, ktoré výkon práv a povinností realizujú vo vlastnom mene. Toto rozlíšenie je dôležité najmä pre určenie hmotnoprávnej (vecnej) aktívnej a pasívnej

legitimácie a od toho závislého procesného postavenia štátu, resp. subjektov, na ktoré štát preniesol výkon svojich práv a povinností.

Štát ako účastníka konania nemožno zamieňať s jeho rozpočtovými organizáciami, ktoré majú vlastnú subjektivitu a vystupujú v právnych vzťahoch vo svojom mene (Zo súdnej praxe č. 4/2006).

V preskúmvanej veci žalobca uplatnil na súde nárok na ochranu osobnosti z dôvodu neoprávneného zásahu spôsobeného mu „nepravdivou“ informáciou poskytnutou médiám hovorcom Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky.

Policajný zbor je ozbrojený bezpečnostný zbor, ktorý plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti, boja proti zločinnosti, vrátane jej organizovaných foriem a medzinárodných foriem a úlohy, ktoré pre policajný zbor vyplývajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky (§ 1 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z.z. o policajnom zbore).

Policajný zbor je podriadený ministrovi vnútra Slovenskej republiky (§ 6 ods. 1 zákona č. 171/1993 Z.z. o policajnom zbore).

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy Slovenskej republiky pre policajný zbor (§ 11 zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy).

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako ústredný orgán štátnej správy pre policajný zbor je právnickou osobou, ktorá má v tejto otázke samostatnú spôsobilosť na práva a povinnosti (má vlastnú subjektivitu); v občianskom súdnom konaní môže samostatne vystupovať, teda žalovať alebo byť žalovanou. Takéto postavenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky nemožno zamieňať s postavením vo veciach, v ktorých vystupuje ako orgán štátu v rozsahu pôsobnosti stanovenej osobitnými predpismi.

Hovorca Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky poskytol médiám („nepravdivé“) informácie, ktoré mali zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu, nie ako zástupca štátu (nešlo o priame zastupovanie štátu), ale titulom výkonu služobného pomeru vo vzťahu priamej podriadenosti ministrovi – Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky. Preto aj za (prípadné) porušenie povinností vyplývajúcich zo služobného pomeru – hovorcu Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky – je daná priama zodpovednosť Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, nie štátu.

Správny bol preto právny záver odvolacieho súdu, že v danom prípade nie je Slovenská republika nositeľom zodpovednosti za konanie hovorcu Prezídia Policajného zboru Slovenskej republiky, resp. že za činnosť tohto hovorcu zodpovedá priamo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako samostatný subjekt práv a povinností.

So zreteľom na správny právny záver odvolacieho súdu o nedostatku pasívnej vecnej legitimácie žalovanej Slovenskej republiky dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol ako nedôvodné (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

76. ROZHODNUTIE

Pohľadávka veriteľa voči manželovi, ktorá vznikla za trvania jeho skoršieho manželstva, nemôže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená z majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ktorý bol nadobudnutý za trvania jeho neskoršieho manželstva.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. novembra 2010 sp. zn. 3 Cdo 8/2010)

Z odôvodnenia:

Žalobkyňa sa v konaní domáhala vylúčenia veci [nehnuteľností v katastrálnom území X., ktoré sú v katastri nehnuteľností zapísané na liste vlastníctva č. X. a vedené ako parcela č. X. – zastavané plochy a nádvoría vo výmere 234 m², dom súpisné č. X. na parcele č. X. (ďalej len „nehnuteľnosti“)] z exekúcie vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. Er 421/1996. Argumentovala tým, že nehnuteľnosti boli nadobudnuté kúpnu zmluvou, na základe ktorej katastrálny úrad povolil vklad do katastra 17. októbra 2005. Nehnuteľnosti tvoria predmet bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) – žalobkyne a X., s ktorým uzavrela manželstvo 5. februára 2000. Uvedená exekúcia sa vedie proti X. na vymoženie pohľadávky žalovaného, ktorá vznikla ešte v čase pred uzavretím manželstva žalobkyne a X. Ide o pohľadávku v zmysle rozsudku Okresného súdu Bratislava III z 11. mája 1993 č.k. 12 C 206/1992-32 (toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 5. apríla 1995), ktorým bola X. uložená povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 160 000 Sk s príslušenstvom. Podľa názoru žalobkyne nemôže byť pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím jej manželstva s X., pri exekúcii uspokojená z majetku patriaceho do ich BSM.

Žalovaný popieral opodstatnenosť žaloby a s poukazom na § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka tvrdil, že uvedená pohľadávka môže byť uspokojená aj z vecí v tomto BSM. Vzhľadom na to nie je daný dôvod na vylúčenie nehnuteľností z predmetnej exekúcie.

Okresný súd Bratislava III rozsudkom zo 4. septembra 2008 č.k. 45 C 153/2007-34 v spojení s opravným uznesením z 13. mája 2009 č.k. 45 C 153/2007-61 vylúčil nehnuteľnosti z vyššie označenej exekúcie; rozhodol tiež o náhrade trov konania. V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, ktorými mal preukázané, že žalovaný (ako osoba oprávnená z rozsudku Okresného súdu Bratislava III z 11. mája 1993 č.k. 12 C 206/1992-32) podal 17. októbra 1996 návrh na vykonanie exekúcie proti X. na vymoženie sumy 160 000 Sk s príslušenstvom. V rámci exekúcie má byť v danom prípade uspokojená pohľadávka, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva X. a X. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa by táto pohľadávka žalovaného mohla byť pri exekúcii uspokojená z nehnuteľností len v prípade, ak by vznikla za trvania ich manželstva [od 5. februára 2000 (deň uzavretia manželstva) do 10. septembra 2007 (deň nadobudnutia právoplatnosti rozsudku Okresného súdu Galanta z 26. júla 2007 č. k. 10 C 53/2007-28, ktorým bolo ich manželstvo rozvedené)]. Keďže uvedená pohľadávka nevznikla v tomto časovom rozmedzí, ale za trvania predchádzajúceho manželstva X., nie je možné uspokojiť ju z nehnuteľností. Súd prvého stupňa vzhľadom na to opodstatnene podanej excindačnej žalobe vyhovel.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 17. septembra 2009 sp. zn. 12 Co 289/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil tak, že žalobu zamietol. Rozhodol tiež o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania. Súdu prvého stupňa vytkol, že vec po právnej stránke nesprávne právne posúdil. Poukázal na ustanovenia § 37 ods. 2 a § 55 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) a uviedol, že nehnuteľnosti patria do BSM žalobkyne a X. ako bývalých manželov, a preto v súlade s uvedenými zákonnými ustanoveniami môžu byť predmetom exekúcie, nakoľko pohľadávka veriteľa (žalovaného) len jedného z manželov, proti ktorému sa vedie exekučné konanie, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do BSM. Inštitút BSM ako i výpočet vecí, ktoré do BSM patria, upravujú ustanovenia § 143 a nasl. Občianskeho zákonníka. V prejednávanej veci je síce nesporné, že pohľadávka žalovaného ako veriteľa bývalého manžela žalobkyne vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a X., avšak uzavretie manželstva nemôže byť na prekážku uspokojenia pohľadávky veriteľa (žalovaného) ako oprávneného v exekučnom konaní. To znamená, že uzavretím manželstva so žalobkyňou sa X. nezbavil svojej povinnosti uloženej exekučným titulom. „Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s právnym názorom žalovaného, že

v zmysle platnej právnej úpravy – Exekučného poriadku a Občianskeho zákonníka *expressis verbis* a napokon ani použitím výkladu týchto zákonných predpisov a *contrario*, nevyplýva, že majetok v BSM manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako voči jednému z manželov bolo začaté exekučné konanie, nebolo možné postihnúť exekúciou. Odvolací súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej zmenil podľa § 220 O.s.p. a žalobu zamietol. O trovách rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p., § 151 ods. 1 a 2 O.s.p. a § 142 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie, v ktorom namietla, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). S poukazom na § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka uviedla, že možnosť postihnutia majetku v BSM v prípade existencie dlhu jedného z manželov prichádza do úvahy len ak dlh vznikol za trvania manželstva. Navyše, ide tu len o možnosť (a nie zákonnú povinnosť) uspokojenia takéhoto dlhu z majetku v BSM. K uspokojeniu pohľadávky z majetku v BSM možno pristúpiť až vtedy, ak ju nemožno uspokojiť z majetku dlžníka. Až keď manžel takýto výlučný majetok nemá, prípadne jeho rozsah nepostačuje na uspokojenie pohľadávky, nastupuje možnosť uspokojenia pohľadávky v BSM. V danom prípade malo byť preto rozhodujúce zistenie, či X. nemá majetok v jeho výlučnom vlastníctve, či (ne)došlo k vyporiadaniu BSM X. a jeho predchádzajúcej manželky, a či za trvania ich manželstva (ne)došlo k niektorej z modifikácií BSM. Podľa názoru dovolateľky mali byť tieto skutočnosti skúmané v exekučnom konaní. Dovolateľka zdôraznila, že pohľadávka dlžníka uzavretím nového manželstva v žiadnom prípade nezanikla, mení sa len okruh majetku z ktorého môže byť uspokojená. Nesprávny je názor odvolacieho súdu, že z platnej právnej úpravy nevyplýva, že majetok v BSM manželov, ktorí manželstvo uzavreli až po tom, ako bolo voči jednému z nich začaté exekučné konanie, nemožno postihnúť exekúciou. Podľa žalobkyne z (hmotnoprávneho) ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na ktoré nadväzuje (procesnoprávne) ustanovenie § 37 ods. 2 Exekučného poriadku logicky vyplýva, že aby pohľadávka len jedného z manželov mohla byť uspokojená z majetku patriaceho do BSM, musia byť splnené dve podmienky: a/ musí ísť o pohľadávku len jedného z manželov a b/ pohľadávka musí vzniknúť za trvania manželstva. V danom prípade nie je naplnený druhý zákonný predpoklad. Vzhľadom na to pohľadávku žalovaného nebolo možné uspokojiť z majetku v BSM žalobkyne a X. Napokon neobstojí ani názor odvolacieho súdu, že si mohli dohodnúť v súlade s ustanovením § 143a Občianskeho zákonníka zákonom stanovený rozsah ich BSM, a tak ho rozšíriť alebo zúžiť, čím by vylúčili postihnutie majetku patriaceho do BSM. Z týchto dôvodov žalobkyňa žiadala, aby dovolací súd buď napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že potvrdí rozsudok súdu prvého stupňa, alebo napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný sa v plnom rozsahu stotožnil s právnymi závermi odvolacieho súdu a jeho rozhodnutie označil za vecne správne. Z týchto dôvodov žiadal dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená advokátom (§ 241ods. 1 O.s.p.), proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorý možno napadnúť dovolaním (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

Žalobkyňa namietla, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Tento dovolací dôvod vyvodzuje z toho, že odvolací súd v danom prípade nesprávne interpretoval ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 37 ods. 2 Exekučného poriadku.

Podľa § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do BSM. Toto ustanovenie rieši ochranu tretích osôb z hľadiska uspokojenia ich majetkových práv niektorým z bezpodielových spoluvlastníkov aj z tých vecí, ktorých je dlžník bezpodielovým spoluvlastníkom. Vyplýva to zo zásady, že v BSM neexistujú podiely spoluvlastníkov na spoločnej veci, voči ktorému by sa mohlo obmedziť vymáhanie pohľadávky veriteľa jedného z manželov. Preto zákon za podmienok v ňom stanovených umožňuje uspokojiť pohľadávku pri výkone rozhodnutia aj zo spoločného majetku patriaceho do BSM. Predpokladom na postup podľa tohto ustanovenia je, aby išlo o pohľadávku vzniknutú len voči jednému z manželov za trvania manželstva (samostatný dlh) a aby sa výkon rozhodnutia viedol aj na majetok, ktorý patrí do BSM. Vo vzťahu k veriteľovi nejde v prípade druhého manžela, ktorý nie je dlžníkom, o jeho osobný záväzok. Tento manžel je však povinný strpieť, aby veriteľova pohľadávka bola pri výkone rozhodnutia uspokojená aj z majetku, ktorý patrí do BSM oboch manželov.

V prípade, keď nariadeným výkonom rozhodnutia majú byť postihnuté veci, ktoré tvoria predmet BSM, sa manžel dlžníka stáva účastníkom konania (§ 37 ods. 1 Exekučného poriadku). S tým súvisí aj ustanovenie

§ 55 ods. 1 Exekučného poriadku, v zmysle ktorého právo na vec, ktoré nepripúšťa exekúciu, môže tretia osoba uplatniť voči oprávnenému na súde návrhom na vylúčenie veci z exekúcie.

V preskúmvanej veci uzavrel dlžník v rôznych časových obdobiach niekoľko manželstiev; v dôsledku toho treba hľadať zákonu zodpovedajúcu odpoveď na otázku, či pohľadávka veriteľa len jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania skoršieho manželstva, alebo pred uzavretím neskoršieho manželstva, môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená i z majetku patriaceho do toho BSM, vznik ktorého (ako právneho inštitútu a zároveň ako určitého spôsobu nadobúdania vecí do majetkového spoločenstva muža a ženy) bol založený uzavretím neskoršieho manželstva. Pri riešení tejto otázky treba prihliadnuť na právnu úpravu obsahu a účelu manželstva.

Manželstvo definuje v § 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „Zákon o rodine“) ako zväzok muža a ženy, ktorý vzniká na základe ich dobrovoľného a slobodného rozhodnutia uzavrieť manželstvo po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom. V zmysle § 1 ods. 2 Zákona o rodine je účelom manželstva vytvoriť harmonické a trvalé životné spoločenstvo, ktoré zabezpečí riadnu výchovu detí. Z povahy tohto spoločenstva vyplýva, že (medziiným) ide tiež o spoločenstvo majetkové – manželia vstupujú do majetkových vzťahov medzi sebou navzájom a aj do majetkových vzťahov voči tretím osobám. Majetkovým spoločenstvom je podľa súčasnej právnej úpravy BSM. Z uvedenej povahy manželstva (chápaného aj ako majetkového spoločenstva muža a ženy) treba vychádzať aj pri interpretácii ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu zodpovedá obsahu a účelu ustanovenia § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka len taká interpretácia, v zmysle ktorej môže byť pri výkone rozhodnutia uspokojená z majetku patriaceho do BSM iba taká pohľadávka veriteľa jedného z manželov, ktorá vznikla za trvania toho manželstva, s uzavretím ktorého je spojený vznik BSM k veci postihnutej exekúciou. To znamená, že pohľadávka len jedného z manželov, ktorá vznikla pred uzavretím manželstva s ním (prípadne aj za trvania jeho skoršieho manželstva alebo za existencie jeho iného BSM) alebo ktorá vznikla po zániku jeho manželstva, nemôže byť uspokojená z majetku patriaceho do BSM.

V prejednávanej veci bolo z hľadiska skutkového celkom nesporné, že pohľadávka žalovaného voči X. vznikla pred uzavretím manželstva X. a žalobkyne. Na túto skutkovú okolnosť poukázal aj odvolací súd. Aj pri jej zohľadnení dospel však k nesprávnemu právnemu záveru, že napriek tomu môže byť aj takáto pohľadávka uspokojená z nehnuteľností v BSM žalobkyne a X. Pre takýto právny záver ale § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka nedáva žiadny podklad. Uvedené ustanovenie umožňuje uspokojenie pohľadávky veriteľa len jedného z manželov z majetku patriaceho do BSM iba ak ide o pohľadávku, ktorá vznikla za trvania ich manželstva. Alebo naopak: toto ustanovenie nepripúšťa uspokojenie pohľadávky veriteľa len jedného z manželov z majetku patriaceho do BSM, pokiaľ pohľadávka vznikla pred uzavretím manželstva alebo po jeho zániku.

Zo všetkých skutkovo a právne relevantných okolností danej veci je zrejmé, že v tomto prípade boli v rozpore s ustanovením § 147 ods. 1 Občianskeho zákonníka za predmet exekúcie označené aj nehnuteľnosti v BSM žalobkyne a X., z ktorých mala byť uspokojená pohľadávky žalovaného voči X., ktorá ale jednoznačne vznikla pred uzavretím manželstva žalobkyne a X. Právny názor odvolacieho súdu, že v tomto prípade nie sú splnené predpoklady pre vylúčenie nehnuteľností z exekúcie, je preto nesprávny.

Najvyšší súd z týchto dôvodov napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 243b O.s.p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

77.

ROZHODNUTIE

Neplatná rozhodcovská doložka nemôže založiť právomoc rozhodcovského súdu, preto ním vydaný rozhodcovský rozsudok nepredstavuje prekážku veci právoplatne rozhodnutej pre občianskoprávne konanie o určenie neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. januára 2015 sp. zn. 3 Cdo 27/2011)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Spišská Nová Ves rozsudkom zo 6. mája 2010 č.k. 2 C 228/2009-82 určil, že zmluva o úvere č. 7053173, ktorú účastníci uzatvorili 15. novembra 2006 (ďalej len „zmluva o úvere“), je neplatná. V odôvodnení uviedol, že zmluva o úvere je spotrebiteľská zmluva. Na spotrebiteľské právne vzťahy treba aplikovať ustanovenia o spotrebiteľskom práve, ktoré sú pre spotrebiteľa výhodnejšie a v jeho prospech, a to bez ohľadu na to, podľa akých zákonov bola spotrebiteľská zmluva uzavretá. Tieto ustanovenia majú pritom kogentný charakter. Žalovaná konala v rozpore s nimi. Všeobecné podmienky poskytovania úveru, ktoré vypracovala, sú na predtlačí koncipované všeobecne pre veľký počet spotrebiteľov, nie sú individuálne dojednané a je nepochybné, že dlžník ich nemal možnosť upravovať. V nich obsiahnutá úprava vytvára v neprospech spotrebiteľa nerovnováhu zmluvných strán a v časti sankcií a zmluvných pokút sa prieči zákonu a dobrým mravom. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Co 167/2010 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil; rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. Dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie je vecne správne, súd prvého stupňa úplne zistil skutkový stav veci, správne ju právne posúdil a jeho odôvodnenie má podklad v skutkových zisteniach. Odvolací súd sa s jeho odôvodnením v celom rozsahu stotožnil. Zdôraznil, že žalovanú zaťažovalo dôkazné bremeno v tom, aby preukázala, že predmetná zmluva o úvere nemá spotrebiteľskú povahu, toto bremeno ale neuniesla. K jej námietke, podľa ktorej prvostupňové rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa na vec aplikoval správny právny predpis, ktorý aj správne vyložil. Zdôraznil, že z obsahu zmluvy o úvere jednoznačne vyplýva, že má povahu spotrebiteľskej zmluvy, keďže veriteľ (žalovaná) sa zaviazal poskytnúť dlžníkovi (žalobcovi) úver vo výške 30 000 Sk a dlžník sa zaviazal zaplatiť veriteľovi túto sumu v mesačných splátkach. Súd prvého stupňa, vychádzajúc z § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy a z ustanovenia § 1 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, dospel k správne právne záveru, že žalovaná poskytla žalobcovi spotrebiteľský úver a že nimi uzatvorená zmluva o úvere je spotrebiteľská zmluva. Na základe vyššie uvedeného odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa v zmysle § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. potvrdil ako vecne správne. Žalobcovi, ktorý mal v odvolacom konaní plný úspech, náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, lebo ich náhradu neuplatnil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Podľa jej názoru došlo v konaní – pri rozhodovaní o žalobe v časti týkajúcej sa určenia neplatnosti zmluvy o úvere – k procesnej vade v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p. Právoplatným a vykonateľným rozsudkom Stáleho rozhodcovského súdu z 27. augusta 2007 sp. zn. SR 5839/07 bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 49 900 Sk s príslušenstvom a nahradiť mu trovy konania. Týmto rozhodcovským rozsudkom, i keď nie výslovne, rozhodcovský súd zároveň rozhodol, že zmluva o úvere je platná. V predmetnom občianskom súdnom konaní preto (novému) posúdeniu otázky platnosti zmluvy o úvere bránilo, že táto otázka už bola vyriešená a rozhodnutá právoplatným rozhodcovským rozsudkom (§ 159 ods. 3 O.s.p.). So zreteľom na to mali sudy konanie v danej veci zastaviť z dôvodu res iudicata (§ 104 ods. 1 prvá veta O.s.p.). Žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok a tiež ním potvrdený rozsudok zrušil a konanie zastavil.

Žalobca sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., skúmal procesnú prípustnosť dovolania žalovanej v jeho jednotlivých častiach a v nadväznosti na to dospel k záveru, že v konaní nedošlo k procesnej vade namietanej v dovolaní.

Dovolaiteľka za dôvod zakladajúci prípustnosť jej dovolania označila procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. d/ O.s.p.

Prekážka rozsúdenej veci (*res iudicata*) patrí k procesným podmienkam a jej existencia (zistenie) v každom štádiu konania musí viesť k zastaveniu konania. Táto prekážka nastáva vtedy, ak má byť v novom konaní prejednaná tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb.

Pre účely preskúmvanej veci je potrebné poukázať na ustanovenie § 35 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v zmysle ktorého doručený rozhodcovský rozsudok, ktorý už nemožno preskúmať podľa § 37 tohto zákona, má pre účastníkov rozhodcovského konania rovnaké účinky, ako právoplatný rozsudok súdu.

K tomu, že právoplatný rozhodcovský rozsudok má rovnaké účinky ako rozsudok všeobecného súdu, sa už najvyšší súd vyjadril napríklad v uznesení z 13. októbra 2011 sp. zn. 3 Cdo 146/2011 (R 46/2012). V tomto uznesení, i keď pre účely exekučného konania, konštatoval, že súd je povinný nakladať s takýmto rozsudkom rovnako ako s rozsudkom všeobecného súdu, lebo inak by porušil zásadu rovnocennosti a neprípustne by uplatnil rozdielny procesný postup v prípade, ak sa uplatňuje právo na základe rozsudku vydaného všeobecným súdom a iný prístup, ak sa uplatňuje právo na základe rozsudku vydaného v rozhodcovskom konaní. Tento právny záver je opodstatnený nielen v exekučnom konaní, ale v každom občianskom súdnom konaní.

Aj rozhodcovský rozsudok ukladajúci povinnosť niečo plniť podľa spotrebiteľskej zmluvy môže predstavovať prekážku veci rozsúdenej pre občianske súdne konanie, v ktorom sa žalobca domáha určenia, že spotrebiteľská zmluva je neplatná. Tento právny záver je ale opodstatnený len vtedy, ak bol rozhodcovský rozsudok vydaný na základe platne uzavretej rozhodcovskej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky – iba platná rozhodcovská doložka alebo rozhodcovská zmluva totiž zakladá oprávnenie rozhodcovského súdu prejednať a rozhodnúť spor medzi dodávateľom a spotrebiteľom.

Najvyšší súd v už spomenutom judikáte R 46/2011 konštatoval, že oprávnenie (exekučného) súdu skúmať, či rozhodcovské konanie prebehlo na základe uzavretej rozhodcovskej doložky, nevedie k posudzovaniu vecnej správnosti rozsudku rozhodcovského súdu, súvisí však s potrebou vyriešiť otázku, či a aké právne účinky má vydaný rozhodcovský rozsudok. Pri posudzovaní, či v občianskom súdnom konaní predložený rozhodcovský rozsudok má pre účastníkov rozhodcovského konania rovnaké účinky, ako právoplatný rozsudok súdu (viď § 35 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní), môže súd pristúpiť k riešeniu otázky platnosti rozhodcovskej doložky alebo zmluvy nielen v exekučnom konaní (napríklad v súvislosti s posudzovaním, či rozhodcovský rozsudok je alebo nie je vykonateľný exekučný titul), ale aj v iných konaniach (napríklad pri riešení otázky, či vydaný rozhodcovský rozsudok zakladá pre občianske súdne konanie prekážku *res iudicata*).

Ak je rozhodcovská doložka (zmluva) absolútne neplatná, treba mať na zreteli, že jej absolútna neplatnosť (*negotium nullum*) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (*ex lege*), v dôsledku čoho sa na takúto doložku (zmluvu) hľadí tak, ako keby nebola nikdy urobená. Na dôvod zakladajúci absolútnu neplatnosť (každého) právneho úkonu musí súd vždy prihliadnuť, a to aj bez návrhu (*ex officio*).

V danom prípade bola súčasťou zmluvného dojednania účastníkov konania rozhodcovská doložka, v zmysle ktorej všetky ich spory budú riešené pred Stálym rozhodcovským súdom zriadeným spoločnosťou Slovenská rozhodcovská, a.s., ak žalujúca zmluvná strana podá žalobu na rozhodcovskom súde. K právnomu posúdeniu rozhodcovskej doložky s takýmto (a obdobným) obsahom už najvyšší súd zaujal závery v množstve svojich rozhodnutí, v ktorých konštatoval, že takáto rozhodcovská doložka je neprijateľná a neplatná zmluvná podmienka, ktorá v neprospech spotrebiteľa spôsobuje značnú nerovnováhu v ich právach a povinnostiach, lebo od spotrebiteľa fakticky vyžaduje aby sa podriadil výlučne rozhodcovskému konaniu (k tomu viď rozhodnutia najvyššieho súdu napríklad sp. zn. 1 ECdo 12/2014, 2 ECdo 147/2013, 3 Cdo 13/2013, 4 ECdo 92/2014, 5 Cdo 44/2013, 6 ECdo 184/2013).

Neplatná rozhodcovská doložka nemohla ani v danom prípade založiť právomoc rozhodcovského súdu, preto ním vydaný rozhodcovský rozsudok nemohol – z pohľadu preskúmvanej veci – založiť prekážku veci právoplatne rozhodnutej.

So zreteľom na vyššie uvedené dovolací súd uzatvára, že žalovaná neopodstatnene namieta, že v konaní pred súdmi nižších stupňov došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. d/ O.s.p.

Z uvedených dôvodov najvyšší súd dovolanie odmietol (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

78.
ROZHODNUTIE

Ak oprávnený napriek výzve exekučného súdu, aby navrhol súdneho exekútora, ktorý má pokračovať vo vykonávaní exekúcie (§ 30 ods. 11 Exekučného poriadku), zostane nečinný a namiesto súdneho exekútora vylúčeného z vykonávania exekúcie (§ 30 ods. 1 Exekučného poriadku) nenavrhne žiadneho exekútora, súd exekúciu zastaví podľa § 57 ods. 2 Exekučného poriadku.

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. marca 2015 sp. zn. 3 ECdo 166/2014)

Z odôvodnenia:

Okresný súd Komárno uznesením z 23. novembra 2012 č.k. 12 Er 183/2011-23 vylúčil súdneho exekútora JUDr. X. z vykonávania exekúcie s odôvodnením, že povinná vzniesla opodstatnenú námietku jeho zaujatosti, lebo sú dané okolnosti relevantné z hľadiska § 30 ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (Exekučný poriadok) – ďalej len „Exekučný poriadok“.

Uznesením z 15. augusta 2013 č.k. 12 Er 183/2011-47 Okresný súd Komárno exekúciu vedenú na základe rozhodcovského rozsudku vyhlásil za neprípustnú a zastavil (§ 57 ods. 2 Exekučného poriadku). Poukázal na ustanovenie § 30 ods. 11 Exekučného poriadku, v zmysle ktorého ak súd vylúči exekútora z vykonávania exekúcie, v exekúcii pokračuje ten exekútor, ktorého navrhne oprávnený a ktorého vykonaním tejto exekúcie poverí súd. Ak však oprávnený ani po výzve súdu nenavrhne exekútora, ktorý má namiesto vylúčeného exekútora vykonať exekúciu, nemožno v exekučnom konaní pokračovať. V takom prípade musí exekučný súd toto konanie zastaviť.

Uvedené uznesenie napadla oprávnená odvolaním; navrhla tiež prerušiť konanie podľa § 109 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Povinná vo vyjadrení k odvolaniu uviedla, že napadnuté rozhodnutie je vecne správne.

Krajský súd v Nitre uznesením z 29. novembra 2013 sp. zn. 5 CoE 197/2013 návrh oprávnenej na prerušenie konania zamietol a napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Zamietnutie návrhu na prerušenie konania odôvodnil tým, že nie sú dané predpoklady pre postup podľa § 109 ods. 1 písm. a/ O.s.p. Na odôvodnenie potvrdzujúceho výroku uviedol, že po právoplatnosti rozhodnutia o vylúčení súdneho exekútora z vykonávania predmetnej exekúcie vyzval súd prvého stupňa oprávnenu, aby v lehote 15 dní označila nového súdneho exekútora, ktorý by mal v zmysle ustanovenia § 30 ods. 11 Exekučného poriadku pokračovať vo vykonávaní exekúcie. Napriek tomu, že výzva exekučného súdu bola oprávnenej riadne doručená 2. mája 2013, oprávnená na ňu nereagovala. Vzhľadom na túto procesnú nečinnosť oprávnenej rozhodol exekučný súd vecne správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa ustanovení § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Uvedené uznesenie odvolacieho súdu napadla oprávnená odvolaním. To isté uznesenie napadla aj dovolaním, v ktorom uviedla, že v konaní jej bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Povinná žiadala, aby procesne neprípustné dovolanie bolo odmietnuté.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či podané dovolanie je procesne prípustné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Oprávnenou napadnuté

uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky uznesení uvedených v týchto ustanoveniach, preto prípustnosť jej dovolania z § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. nevyplýva.

Dovolanie oprávnenej by mohlo byť procesne prípustné, len ak v konaní, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie, došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 O.s.p.

Dovolateľka tvrdí, že jej v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom považuje medziiným postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie) hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001).

Zo spisu vyplýva, že uznesením Okresného súdu Komárno z 23. novembra 2012 č.k. 12 Er 183/2011-23 bol súdny exekútor JUDr. X. vylúčený z vykonávania exekúcie a že po právoplatnosti tohto uznesenia súd prvého stupňa vyzval oprávnenú, aby v lehote 15 dní označila nového súdneho exekútora, ktorý bude pokračovať vo vykonávaní exekúcie (§ 30 ods. 11 Exekučného poriadku). Táto výzva bola oprávnenej riadne doručená 2. mája 2013, oprávnená na ňu ale nereagovala. Vzhľadom na to súd exekúciu zastavil.

Dovolací súd, posudzujúc uvedený postup exekučného súdu z hľadiska, či ním nedošlo k odňatiu možnosti oprávnenej pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), poukazuje na to, že Exekučný poriadok vychádza zo zásady, že exekúciu vykonáva ten súdny exekútor, ktorého označí (v zmysle zvolí alebo vyberie) oprávnený (viď § 29 ods. 1 Exekučného poriadku). Exekučný poriadok teda už pri začatí exekúcie predpokladá aktívnu účasť oprávneného na exekučnom konaní. Avšak nielen začatie exekučného konania, ale aj samotný jeho priebeh predpokladá aktivitu oprávneného (viď napríklad ustanovenia § 31 ods. 1, § 36 ods. 1, § 40 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku).

Tak, ako Exekučný poriadok ukladá oprávnenému, aby už v návrhu na vykonanie exekúcie označil súdneho exekútora, ktorý má vykonať exekúciu (viď § 29 ods. 1 Exekučného poriadku), podobne predpokladá, že bude činný oprávnený vtedy, keď dôjde k vylúčeniu súdneho exekútora, ktorý bol súdom poverený, aby vykonal exekúciu (§ 30 ods. 1 Exekučného poriadku). V zmysle § 30 ods. 11 Exekučného poriadku je totiž len na oprávnenom, aby v takom prípade exekučnému súdu navrhol namiesto vylúčeného súdneho exekútora iného súdneho exekútora, ktorý by mal podľa názoru oprávneného pokračovať v exekúcii. Pokiaľ je oprávnený z tohto hľadiska pasívny (v tom zmysle, že napriek výzve súdu nenavrhne a neoznačí „nového“ súdneho exekútora), exekučný súd nemá možnosť preklenúť tento nedostatok procesnej aktivity účastníka exekučného konania, výlučne ktorého oprávňuje Exekučný poriadok navrhnúť osobu nového súdneho exekútora. Exekučný súd nemôže v takom prípade – bez návrhu oprávneného – ustanoviť súdneho exekútora, ktorý bude pokračovať v exekúcii. Uvedená procesná pasivita oprávneného vedie v danej procesnej situácii k zastaveniu exekučného konania.

So zreteľom na uvedené dovolací súd uzatvára, že postup súdov bol v danom prípade v súlade so zákonom. Zákonu zodpovedajúcim postupom prvostupňového a odvolacieho súdu nemohla byť oprávnenej odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vzhľadom na to, že dovolanie oprávnenej podľa § 239 O.s.p. nie je prípustné, nepotvrdila sa existencia procesnej vady konania tvrdenej dovolateľkou (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 O.s.p., najvyšší súd odmietol jej procesne neprípustné dovolanie podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

79. ROZHODNUTIE

Pokiaľ exekučný súd prehodnotil svoje skoršie právne závery o vykonateľnosti notárskej zápisnice, ku ktorým už raz dospel pri postupe podľa § 44 Exekučného poriadku a ktoré vyjadril udelením poverenia na vykonanie exekúcie, prehodnotenie záverov však neuskutočnil v rámci procesného postupu nasledujúceho v neskoršej fáze exekučného konania, ale opäť pri aplikácii § 44 Exekučného poriadku, ktorú tentoraz zavŕšil zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie na podklade identickej notárskej zápisnice, konal v rozpore so zákonom a svojím postupom odňal oprávnenému možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 31. decembra 2014).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. februára 2015 sp. zn. 3 ECdo 236/2014)

Z odôvodnenia:

Súdny exekútor požiadal exekučný súd o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov – ďalej len „Exekučný poriadok“) na základe notárskej zápisnice, ktorú spísala 10. decembra 2001 notárka JUDr. X. pod sp. zn. N 605/01, Nz 553/01 (ďalej len „označená notárska zápisnica“).

Okresný súd Nové Zámky uznesením zo 4. januára 2012 č.k. 9 Er 1934/2011-31 predmetnú žiadosť exekútora zamietol. V odôvodnení citoval § 44 ods. 1 a 2 Exekučného poriadku a konštatoval, že základným predpokladom spôsobilosti notárskej zápisnice ako exekučného titulu je jej formálna a materiálna vykonateľnosť. Formálne náležitosti notárskej zápisnice vyplývajú zo zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) – ďalej len „Notársky poriadok“. Materiálnu vykonateľnosť notárskej zápisnice vymedzuje § 41 ods. 2 druhá veta Exekučného poriadku. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa označená notárska zápisnica nie je materiálne vykonateľný exekučný titul. Nevyplýva z nej splnenie materiálnych náležitostí exekučného titulu, výška nároku a čas plnenia v prípade odstúpenia od zmluvy o mimoriadnom medziúvere a stavebnom úvere. Navyše, v čase spisovania označenej notárskej zápisnice nárok oprávnenej zo zrušenej zmluvy ani neexistoval.

Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Nitre uznesením z 23. augusta 2012 sp. zn. 5 CoE 96/2012 napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením prvostupňového rozhodnutia (§ 219 ods. 2 O.s.p.) a dodal, že označená notárska zápisnica „možno spĺňa náležitosti notárskej zápisnice vo všeobecnosti, avšak nespĺňa náležitosti, ktoré z nej robia spôsobilý exekučný titul (§ 41 ods. 2 písm. c/ Exekučného poriadku)“. Stotožnil sa s názorom prvostupňového súdu, že táto zápisnica nie je materiálne vykonateľný exekučný titul, lebo v nej „chýba konkrétne vymedzenie nároku, ktorý bol minimálne v čase spisovania notárskej zápisnice existujúci, a taktiež čas plnenia; absentuje v nej dostatočne konkrétny predmet plnenia a čas plnenia“.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala oprávnená dovolanie s tým, že jej súdmi bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Poukázala na to, že na vymoženie práva konkretizovaného v označenej notárskej zápisnice bolo už v minulosti vedené exekučné konanie na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 9 Er 141/2003, v ktorom súd poveril súdneho exekútora vykonaním exekúcie. Toto exekučné konanie bolo zastavené na návrh oprávneného podaný z dôvodu vtedajšej nemajetnosti povinného. Je preto nepochopiteľné a priečiace sa § 44 Exekučného poriadku, pokiaľ ten istý súd v inom konaní zamietol žiadosť súdneho exekútora o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie na podklade identickej notárskej zápisnice. Podľa presvedčenia oprávnenej má označená notárska zápisnica všetky formálne a materiálne náležitosti vykonateľného exekučného titulu. Žiadala preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež ním potvrdené rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Povinný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas oprávnená zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia

dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovolanim možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Uznesenie odvolacieho súdu, ktoré napadla oprávnená dovolaním, nemá znaky žiadneho z uznesení uvedených v týchto ustanoveniach. Odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa, dovolanie ale nesmeruje proti potvrdzujúcemu uzneseniu uvedenému § 239 ods. 2 písm. a/ až c/ O.s.p. Dovolanie oprávnenej preto podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Prípustnosť dovolania oprávnenej by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Oprávnená procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva. Oprávnená v dovolaní zastáva názor, že súdy jej odňali možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Najvyšší súd už vo viacerých rozhodnutiach konštatoval, že o prípad odňatia možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) ide tiež vtedy, keď exekučný súd v rámci postupu podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku zamietne žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie napriek tomu, že pre tento postup neboli dané procesné predpoklady; takým postupom sa totiž oprávnenému v exekučnom konaní odopiera právo na výkon vykonateľného rozhodnutia (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 115/2008, 2 Cdo 164/2008, 3 Cdo 222/2008, 4 Cdo 142/2008, 5 Cdo 275/2008).

Zo spisu vyplýva, že v predmetnom konaní došlo k dovolateľkou namietanej procesnej nesprávnosti.

Exekútor, ktorému bol doručený návrh oprávneného na vykonanie exekúcie, predloží tento návrh spolu s exekučným titulom najneskôr do 15 dní od doručenia alebo odstránenia väd návrhu súdu (§ 45) a požiada ho o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 ods. 1 Exekučného poriadku).

Súd preskúma žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul. Ak súd nezistí rozpor žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu so zákonom, do 15 dní od doručenia žiadosti písomne poverí exekútora, aby vykonal exekúciu, táto lehota neplatí, ak ide o exekučný titul podľa § 41 ods. 2 písm. c/ a d/. Ak súd zistí rozpor žiadosti alebo návrhu alebo exekučného titulu so zákonom, žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie uznesením zamietne. Proti tomuto uzneseniu je prípustné odvolanie (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku).

Exekučný súd pri riešení otázky, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrhu na vykonanie exekúcie alebo exekučného titulu nie sú v rozpore so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), vychádza z tvrdení oprávneného v návrhu na vykonanie exekúcie a z exekučného titulu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 ECdo 126/2013, 5 ECdo 267/2013, 7 ECdo 13/2013 a 8 ECdo 205/2013). Tým, prirodzene, nie je dotknutá možnosť exekučného súdu preskúmať (verifikovať) pravdivosť tvrdení oprávneného (napríklad pri posudzovaní opodstatnenosti námietok povinného proti exekúcii alebo pri posudzovaní dôvodov pre zastavenie exekúcie).

Najvyšší súd už vo viacerých rozhodnutiach opakovane konštatoval, že udelenie poverenia na vykonanie exekúcie je súčasťou „prípravnej“ fázy exekučného konania. Toto poverenie nemá priame právne účinky voči osobe povinného, nie je rozhodnutím vo veci samej a nezakladá prekážku res iudicata pre posúdenie formálnej a materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu v neskorších štádiách (fázach) exekučného konania. Poverenie na vykonanie exekúcie je individuálny právno-aplikačný akt adresovaný súdnemu exekútorovi, na základe ktorého súdny exekútor môže v zmysle § 36 ods. 2 druhá veta Exekučného poriadku začať vykonávať exekúciu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 ECdo 249/2013, 2 ECdo 106/2014, 3 ECdo 266/2013, 4 ECdo 94/2013, 5 Cdo 205/2011, 6 ECdo 16/2013, 7 ECdo 13/2013, 8 ECdo 190/2014).

Poverenie súdneho exekútora na vykonanie exekúcie je právno-aplikačný akt, najvyšší súd dodáva, že formulácia „individuálny právno-aplikačný akt“, pri vydávaní ktorého súd ako orgán verejnej moci na podklade

tzv. subsumpcie (podriadenia zisteného skutkového stavu pod hypotézu právnej normy) uplatní proti dotknutému subjektu práva záväzným spôsobom dispozíciu relevantnej právnej normy (porovnaj III. ÚS 254/2012).

Pokiaľ exekučný súd na podklade toho istého exekučného titulu a pri inak nezmenených okolnostiach významných z hľadiska posúdenia, či ide o vykonateľný exekučný titul, už raz poverenie na vykonanie exekúcie vydal (pričom nie je významné, či v tom istom alebo inom konaní, resp. či voči tomu istému, alebo inému exekútorovi), treba mať za to, že pre účely „prípravnej“ fázy exekučného konania prijal a v poverení vyjadril svoje záväzné právne závery o vykonateľnosti tohto exekučného titulu. Samozrejme, ide len o „predbežné“ závery prijaté v „prípravnej fáze“ v rámci postupu podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, ktoré môže (a v niektorých prípadoch aj musí) exekučný súd neskôr prehodnotiť. Exekučný súd je totiž počas celého exekučného konania povinný skúmať, či sa vykonanie exekúcie navrhuje na podklade vykonateľného exekučného titulu (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 52/2010, 2 Cdo 269/2012, 3 Cdo 210/2011, 4 Cdo 52/2012, 5 Cdo 42/2012, 6 Cdo 135/2012 a 7 Cdo 162/2011). Napriek tomu treba mať na zreteli, že k prehodnoteniu záverov o vykonateľnosti exekučného titulu, ku ktorým už raz exekučný súd dospel v rámci postupu podľa § 44 Exekučného konania, môže pristúpiť len v neskorších fázach (štádiách) exekučného konania – napríklad v súvislosti s posúdením opodstatnenosti námietok povinného, ktoré podal po doručení upovedomenia o začatí exekúcie.

V danom prípade najvyšší súd z vyžiadaného spisu Okresného súdu Nové Zámky sp. zn. 9 Er 141/2003 zistil, že na základe označenej notárskej zápisnice už tento súd vydal 28. apríla 2003 súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie. Po vydaní tohto poverenia Okresný súd Nové Zámky zastavil exekúciu uznesením z 29. decembra 2004 č.k. 9 Er 141/2003-26 s odôvodnením, že povinný je nemajetný. Exekúcia teda nebola zastavená z dôvodu, že by označená notárska zápisnica nebola vykonateľný exekučný titul.

Pokiaľ exekučný súd v preskúmvanej veci prehodnotil svoje skoršie právne závery o vykonateľnosti notárskej zápisnice, ku ktorým už raz dospel pri postupe podľa § 44 Exekučného poriadku (a ktoré vyjadril udelením poverenia na vykonanie exekúcie), prehodnotenie záverov však neuskutočnil v rámci procesného postupu nasledujúceho po „prípravnej“ fáze exekučného konania, ale opäť pri aplikácii § 44 Exekučného poriadku, ktorú zavýšil zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na podklade identickej notárskej zápisnice, konal v rozpore so zákonom a svojím postupom odňal oprávnenej možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že oprávnená opodstatnene namieta, že v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. Vzhľadom na to najvyšší súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a tiež ním potvrdené uznesenie prvostupňového súdu zrušil (§ 243b ods. 1 O.s.p.) a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

80. ROZHODNUTIE

V konaní o vylúčenie veci z exekúcie ide o odstránenie právnej neistoty v tom, či exekúcií neprekáža také právo tretej osoby, ktoré nepripúšťa výkon exekučného titulu. Cena veci, o vylúčenie z exekúcie ktorej ide, nemá v takom konaní určujúci význam; základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu (§ 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. januára 2015 sp. zn. 8 MCdo 2/2014)

Z odôvodnenia:

Žalobou doručenou súdu 23. marca 2012 sa žalobkyňa voči žalovanému domáhala vylúčenia spoluvlastníckeho podielu 1/2 k nehnuteľnostiam (parcele č. X - zastavaná plocha a nádvorie vo výmere 709 m² a stavby súpisné číslo X. postavené na parcele č. X., zapísaných na liste vlastníctva č. X. pre katastrálne územie X. z exekúcie vykonávanej súdnou exekútorou Mgr. X. pod č. Ex 539/2009 na základe poverenia na vykonanie exekúcie udeleného Okresným súdom Poprad pod č. 5706030752 z 11. júna 2009 (ďalej tiež „vylúčenie spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnostiam“).

Okresný súd Poprad rozsudkom zo 7. júna 2012 č.k. 11 C/44/2012-43 žalobe v celom rozsahu vyhovel a žalovanému uložil povinnosť nahradiť trovy konania 2 575,65€. Neúspešného žalovaného zaviazal na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na začatie konania vo výške 99,50 € podľa položky 1 písm. b/ („ak nemožno predmet konania oceniť peniazmi“) Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“ (§ 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb.).

Na odvolanie žalobkyne a žalovaného Krajský súd v Prešove rozsudkom z 25. apríla 2012 sp. zn. 7 Co/179/2012 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.) a žalobkyňi priznal náhradu trov odvolacieho konania 795,07 € za právne zastúpenie (§ 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.). V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že znalcom bola stanovená všeobecná cena dotknutých nehnuteľností na 235 000 €; spoluvlastnícky podiel 1/2 patriaci žalobkyňi v hodnotovom vyjadrení predstavuje 117 500 €. Odmena za jeden úkon právnej služby z tejto sumy je 658,93 Eur (§ 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb – ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z.z.“). Právny zástupca žalobkyne si z tohto titulu uplatnil iba sumu 654,93 €, ktorú mu súd správne priznal. Z rovnakého základu pri výpočte odmeny advokáta vychádzal odvolací súd aj pri náhrade trov odvolacieho konania za jeden úkon právnej služby (654,93 € + režijný paušál 7,63€ + DPH 20% 132,51€; spolu 795,07€).

Na podnet žalovaného napadol generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadnym dovolaním rozsudky odvolacieho i prvostupňového súdu vo výroku o náhrade trov konania z dôvodu, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Namietal, že súdy pri rozhodovaní o trovách konania a stanovení odmeny za právne zastúpenie advokátom (jej výšky) nepoužili správny právny predpis. Namiesto ustanovenia § 10 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. mali správne vychádzať z § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z., lebo predmetom sporu bolo uloženie povinnosti (vylúčiť vec z exekučného konania) a v takomto prípade predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby pre tento spor je 1/13 výpočtového základu (ako priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za 1. polrok predchádzajúceho kalendárneho roka, t.j. za 1. polrok 2011), čo je 57 € (t.j. 1/13 zo 741 €). Z týchto dôvodov navrhol napadnuté rozsudky vo výrokoch o náhrade trov konania zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Žalobkyňa k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že námietky generálneho prokurátora nepovažuje za opodstatnené. Mimoriadne dovolanie navrhla odmietnuť a priznať jej náhradu trov konania o ňom.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že mimoriadne dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) na základe podnetu žalovaného (§ 243e ods. 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal rozsudky súdov v napadnutej časti a dospel k záveru, že tieto v časti náhrady trov konania treba zrušiť.

Z ustanovení § 242 ods. 1 O.s.p. a § 243i ods. 2 O.s.p. vyplýva, že súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní je viazaný rozsahom mimoriadneho dovolania a tiež aj dovolacím dôvodom v ňom uplatneným; obligatórne sa zaoberá len vadami konania uvedenými v ustanovení § 237 O.s.p. a inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. (§ 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p.), ani vady v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) neboli v mimoriadnom dovolaní namietané a ich existencia v konaní o mimoriadnom dovolaní nevyšla najavo.

V mimoriadnom dovolaní sa namieta, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Právny posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Generálny prokurátor zastáva názor, že ak v občianskom súdnom konaní ide o vylúčenie veci z exekučného konania, nemožno predmet sporu oceniť.

Od správnosti vyslovenej premisy závisí, či pri výpočte trov konania, pokiaľ ide o odmenu advokáta za vykonané právne služby, (ne)má byť aplikované ustanovenie § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z.

Z ustanovenia § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov na poskytovanie právnych služieb vyplýva, že základná sadza tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva (...). Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z.z., ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby (...). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomerými ťažkosťami (§ 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z.).

Excindačná žaloba (žaloba o vylúčenie veci z exekúcie) podaná v zmysle § 55 Exekučného poriadku slúži na ochranu osôb, ktoré majú k majetku postihnutému exekúciou také právo, ktoré vylučuje, aby bol tento majetok použitý k nútenému výkonu rozhodnutia. Na základe excindačnej žaloby súd rozhoduje o (ne)existencii takého práva na vec, ktoré neprípúšťa nútený výkon rozhodnutia (exekúciu). Právo na vec, ktoré neprípúšťa exekúciu, je spravidla určitým typom vecného práva, môže ísť napríklad o právo vlastnícke. Výsledkom konania je zistenie súdu, či žalobcovi (ne)svedčí také právo k veci, ktoré vylučuje viesť exekúciu na predmetnú vec, čo predstavuje peniazmi neoceniteľnú skutočnosť.

Pri posudzovaní náhrady trov konania v spore o vylúčení veci z exekúcie preto platí, že výška tarifnej odmeny advokáta sa určuje ako v spore s neoceniteľnou hodnotou veci. V konaní o vylúčení veci z exekúcie ide o odstránenie právnej neistoty v tom, či exekúcií neprekáža také právo tretej osoby, ktoré neprípúšťa výkon exekučného titulu. Cena veci, o vylúčení z exekúcie ktorej ide, nemá v takom konaní určujúci význam; základná sadzba tarifnej odmeny advokáta za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu (§ 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že generálny prokurátor opodstatnene uplatnil dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p. Najvyšší súd preto napadnuté rozhodnutia súdov vo výrokoch o náhrade trov (prvostupňového i odvolacieho) konania zrušil podľa § 243b ods. 1 O.s.p. a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

81. ROZHODNUTIE

Skutočnosť, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu, neupravuje možnosť zastavenia konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, neznamená, že konanie nemožno zastaviť, ak poplatník nezaplatí súdny poplatok za návrh na začatie konania (§ 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov).

(Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. januára 2015 sp. zn. 4 Cdo 227/2014)

Z odôvodnenia:

Navrhovateľka sa návrhom podaným podľa článku 4 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, ktorým sa ustanovuje európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej len „Nariadenie“), a jeho Prílohy č. 1, domáhala zaplatenia sumy 410,52 € titulom pohľadávky zo zmenky a jej príslušenstva pozostávajúceho zo zmenkového úroku vo výške 0,25% denne, úroku vo výške 6% ročne a zmenkovej odmeny vo výške 1/3% zmenkovej sumy (to všetko za obdobia uvedené v návrhu), a trov konania pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia a zaplateného súdneho poplatku.

Okresný súd Komárno navrhovateľku 3. septembra 2013 vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za návrh vo výške 24,50 € podľa položky 1 písm. a/ Sadzobníka súdnych poplatkov (ďalej len „Sadzobník“) zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“) v lehote desať dní od doručenia výzvy a poučil ju o následku jeho nezaplatenia podľa § 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb., ktorým je zastavenie konania, s tým, že pred zaplatením celého poplatku v správnej výške nemôže súd vo veci konať.

Uznesením zo 7. októbra 2013 č.k. 10 C 320/2013-28 Okresný súd Komárno konanie zastavil a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia súd poukázal na § 1, § 2, § 5 ods. 1 písm. a/ a § 8 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. a konštatoval, že navrhovateľka súdny poplatok v stanovenej lehote nezaplatila napriek tomu, že zásielka so súdnou výzvou a poučením jej bola riadne doručená. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľky Krajský súd v Nitre uznesením z 27. februára 2014 sp. zn. 8 Co 110/2014 napadnuté uznesenie potvrdil ako vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.). V odôvodnení k námietke navrhovateľky o neprípustnosti zastavenia konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v zmysle Nariadenia uviedol, že odvolateľka neuviedla žiadne konkrétne ustanovenia Nariadenia na preukázanie tohto tvrdenia a ani ho nezdôvodnila. Podľa odvolacieho súdu sa v Nariadení takéto ustanovenie ani nenachádza, preto prvostupňový súd rozhodol vecne správne.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka s tým, že jej v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) tým, že odvolací súd aplikoval právny predpis, ktorý aplikovať nemal. V dôsledku toho konanie zastavil a vec meritórne neprejednal. Podľa navrhovateľky sa v tomto prípade konanie viedlo v režime Nariadenia, ktoré nepripúšťa jeho zastavenie pre nezaplatenie súdneho poplatku. Súd preto nemal dôvod zastaviť konanie podľa § 10 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. Ak bol návrh uplatnený podľa Nariadenia, súd postupuje v konaní a meritórne rozhoduje bez ohľadu na to, či bol poplatok zaplatený. Z týchto dôvodov žiadala rozhodnutia prvostupňového a odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas navrhovateľka zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 veta druhá O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovolanim možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. Dovolateľkou

napadnuté uznesenie ale nevykazuje znaky žiadneho z nich, preto jej dovolanie podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. prípustné nie je.

Prípustnosť podaného dovolania by v preskúmvanej veci prichádzala do úvahy, len ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Navrhovateľka procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

Podľa názoru navrhovateľky jej postupom súdov bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), preto sa dovolací súd zamerlal osobitne na preskúmanie tejto vady a jej prípadného výskytu v konaní pred súdom prvého a druhého stupňa. Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sa rozumie procesne nesprávny postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť realizovať procesné oprávnenia priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O prípad odňatia možnosti pred súdom konať ide tiež vtedy, ak súd zastaví konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb., hoci pre tento postup nebol zákonný dôvod (R 50/1997). So zreteľom na uvedené dovolací súd skúmal, či pre zastavenie konania boli v danom prípade dané procesné predpoklady.

Podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu. Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Prevzatie právne záväzných aktov, ktoré vyžadujú implementáciu, sa vykoná zákonom alebo nariadením vlády podľa čl. 120 ods. 2.

Podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. poplatníkom je navrhovateľ poplatkového úkonu, ak je podľa Sadzobníka ustanovený poplatok z návrhu. Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ tohto zákona poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ. Poplatok za podanie návrhu alebo žiadosti, poplatok za uplatnenie námietky zaujatosti v konkurznom konaní alebo reštrukturalizačnom konaní podľa osobitného predpisu a poplatok za konanie o dedičstve je splatný vznikom poplatkovej povinnosti (§ 8 ods. 1).

Podľa § 10 ods. 1 prvá a druhá veta zákona č. 71/1992 Zb. ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním návrhu na začatie konania alebo dovolania, prvostupňový súd vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený. Podľa § 10 ods. 2 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. pre nezaplatenie poplatku prvostupňový súd konanie nezastaví, ak už začal konať vo veci samej.

Nariadenia ako všeobecne záväzné právne akty Európskej únie, ktoré sú priamo aplikovateľné vo všetkých členských štátoch (čl. 288 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie), nášmu právnomu poriadku nekonkurujú, ale sú jeho súčasťou s tým, že majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky (čl. 7 ods. 2 ústavy). Sú to normatívne akty, ktoré sú záväzné v celistvosti (vo všetkých ich častiach) a majú účinky podobné slovenskému zákonu (podľa článku I-33 ods. 1 neúspešnej Zmluvy o Ústave pre Európu sa nariadenie malo nazývať „európsky zákon“). Toto postavenie má za následok, že uvedené akty nemožno aplikovať izolovane (pri zachovaní ich prednosti a celistvosti), ale v spojení s vnútroštátnym právom, pokiaľ nariadeniami upravené otázky vnútroštátne právo neupravuje inak alebo týmto aktom neodporuje (bližšie viď rozhodnutie vo veci Simmenthal, C - 106/77). Absentujúca právna úprava určitej (i procesnej) otázky v nariadení preto nemá za následok vylúčenie použitia vnútroštátnych právnych predpisov (pri zachovaní zásad vyjadrených v rozhodnutiach Komisia proti Veľkej Británii 128/78, Komisia proti Taliansku 39/72, vo veci Bussone z 30. novembra 1978 C - 31/78, Amsterdam Bulb z 2. februára 1977, C - 50/76 a iné), práve naopak, pri ich priamej aplikácii súd prioritne použije ustanovenia tohto aktu (ako celku), a subsidiárne v otázkach nariadením neošetrených (a zároveň takých, ktorých použitie nariadenie nevyklučuje), postupuje podľa právneho poriadku konkrétneho členského štátu. Uvedený postup vyplýva zo samotného charakteru práva únie a zakotvuje ho aj väčšina nariadení ustanovením v podobe odkazu na vnútroštátne právo.

Výnimkou vo vyššie uvedenom zmysle nie je ani Nariadenie. Podľa článku 19 Nariadenia pokiaľ toto nariadenie neustanovuje inak, európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi procesným právom členského štátu, v ktorom sa konanie vedie. Za procesné právo pritom treba považovať nielen Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis v konaní pred súdmi Slovenskej republiky, ale aj ostatné právne

predpisy, ktoré súvisia s občianskym súdnym konaním, teda i zákon č. 71/1992 Zb. upravujúci okrem iného výšku súdnych poplatkov a postup súdu pri jeho vyrubovaní.

Námietka dovolateľky, že postup súdu, ktorým konanie začaté podľa Nariadenia zastavil pre nezaplatenie súdneho poplatku, nie je prípustný, lebo nariadenie možnosť zastavenia súdneho konania pre nezaplatenie súdneho poplatku neupravuje, je preto neopodstatnená. Nariadenie otázku spoplatňovania konania a úkonov vo veciach s nízkou hodnotou sporu ako takú neupravuje, výslovne však počítá s povinnosťou platiť súdne poplatky (Príloha č. 1 bod 6), ktorá sa v zmysle článku 19 Nariadenia spravuje vnútroštátnym procesným právom. Pri prijímaní Nariadenia sa zrejme nepredpokladalo, že by konanie v týchto veciach mohlo stroskotať na neochote účastníka zaplatiť súdny poplatok – cieľom uvedenej úpravy bolo predovšetkým urýchlenie konania a zjednodušenie prístupu k spravodlivosti (bod 7 Preambuly), ktorá je v záujme predovšetkým účastníkov. Ak by v týchto prípadoch bolo zámerom oslobodiť účastníkov takéhoto konania od platenia súdnych poplatkov, prípadne nepodmieňovať konanie zaplatením súdneho poplatku, bolo by to v Nariadení výslovne uvedené (napríklad tak, ako sa to ohľadom zastupovania účastníka advokátom alebo inou osobou s právnickým vzdelaním uvádza v bode 15 Preambuly Nariadenia).

Procesný postup súdov v danej veci zodpovedal Nariadeniu a aj zákonu č. 71/1992 Zb., preto nemohol mať za následok odňatie možnosti navrhovateľky pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Vzhľadom na to, že v dovolacom konaní sa nepotvrdila existencia procesnej vady konania tvrdenej dovolateľkou, nevyšli najavo ani iné vady uvedené v § 237 O.s.p. a prípustnosť podaného dovolania nevyplýva z § 239 O.s.p., dovolací súd odmietol procesne neprípustné dovolanie podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.